

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากตำราเอกสารทางวิชาการ แนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอเนื้อหาตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
2. แนวความคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล
3. กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
4. การปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล
5. การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
6. องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดของการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

1. ความหมายของการบริหาร

การบริหารนั้น มีผู้อธิบายถึงความหมายไว้ต่าง ๆ กันตามแต่ทัศนคติ หรือแนวคิดทางการศึกษาของแต่ละบุคคล เช่น

พิมพิมล พลเขียว (2543 : 14) ให้ความหมายของการบริหาร ว่าเป็นกระบวนการหนึ่ง ที่แสดงถึงการทำงานของมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความต่อเนื่องกัน โดยระดมทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรทางสังคมเข้ามาร่วมดำเนินการด้วยกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน องค์ประกอบพื้นฐานของการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดระบบในองค์กร และผู้นำ เป็นต้น

สมพร เพชรสุวรรณ (2543 : 21) ให้ความหมายของการบริหาร คือ การประสานประสานทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สมพงษ์ เกษมสิน (2523 : 5) ได้กล่าวว่า การบริหารคือ การใช้ศาสตร์ และศิลปะ นำเอาทรัพยากรด้านการบริหารงาน (Administrative Resources) มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุวิทย์ บุญช่วย (2525 : 16) ให้ความหมายไว้ว่าการบริหารเป็นกระบวนการที่อาศัยปัจจัยต่าง ๆ มาประกอบกันเพื่อแก้ปัญหาและดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ยุพา วงศ์ไชย (2536 : 2) ได้สรุปความหมายของการบริหารว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของมนุษย์ เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายที่กำหนดไว้ โดยอาศัยเทคนิคและหลักวิชาการบริหารซึ่งมีส่วนช่วยให้การบริหารบรรลุวัตถุประสงค์ เช่น เทคนิคในการวางแผน เทคนิคในการตัดสินใจและเทคนิคในการแก้ไขปัญหาในองค์การ ส่วนหลักวิชา ได้แก่ ความเป็นศาสตร์ ของการบริหารในเรื่องต่าง ๆ และกิจกรรมดังกล่าวต้องเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในองค์การ

สุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รังสิโยภุชณ์ (2542 : 1) ให้ความหมายไว้ว่าการบริหารหมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของและวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า การบริหาร คือ กระบวนการร่วมมือของกลุ่มคน เพื่อผลักดันทรัพยากรการบริหาร ได้แก่ คน เงิน และวิธีการปฏิบัติงานนำมาบูรณาการกัน โดยการใช้ศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรด้านการบริหารมาประกอบกับกระบวนการบริหาร เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

นักวิชาการได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารไว้ ดังนี้

ฟาโยล์ (Fayol, 1949 : 180 - 182) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารไว้ 14 ข้อ ดังนี้

2.1 การแบ่งงานกันทำ (Division of work) เน้นให้มีการแบ่งงานกันทำตามความถนัดและความสามารถของผู้ปฏิบัติงานในองค์การ ซึ่งหลักการนี้ขึ้นอยู่กับการจัดการซึ่งเป็นเทคนิคที่สำคัญอย่างหนึ่ง

2.2 อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and responsibility) อำนาจหน้าที่เป็นสิทธิหรืออำนาจในการสั่งการในเรื่องนั้น ๆ ส่วนความรับผิดชอบเป็นการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จสิ้นตามตำแหน่งต่าง ๆ ที่มีหน้าที่อยู่ การมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้กับสมาชิกในองค์การควรมีลักษณะควบคู่กันควรคำนึงถึงความพอเหมาะที่จะทำงานนั้นประสบความสำเร็จ

2.3 ระเบียบวินัย (Discipline) หมายถึง การเคารพในข้อตกลงซึ่งก็คือการเชื่อฟัง และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนขององค์การ ระเบียบวินัยเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้องค์การดำเนินไปอย่างราบรื่นแต่การขำรงไว้ซึ่งระเบียบวินัยขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้นำในองค์การด้วย จะต้องมีการข้อตกลงที่ชัดเจนและยุติธรรมและมีการลงโทษอย่างยุติธรรม

2.4 เอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of command) หลักการนี้เน้นว่า ผู้ใต้บังคับบัญชาคนหนึ่งควรรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (One subordinate should receive order one superior) ถ้ามีผู้บังคับบัญชามากกว่าหนึ่งคน คงจะสร้างความหนักใจแก่ ผู้ใต้บังคับบัญชาว่าจะปฏิบัติตัวอย่างใดจึงจะเหมาะสม

2.5 เอกภาพในการอำนวยการ (Unity of direction) เป็นการจัดการที่มี จุดมุ่งหมายเหมือนกันเข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน โดยให้อยู่ภายใต้การดูแลของผู้บังคับบัญชาคนเดียว (One head One plan) การมีเอกภาพในการอำนวยการนี้ได้สร้างความสำเร็จให้แก่องค์กรธุรกิจและสถาบัน ระดับใหญ่จำนวนมาก

2.6 ประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Individual interest to the general interest) หลักการนี้มุ่งให้เกิดความปรองดองและประสานผลประโยชน์ ในกรณีที่มีการขัดแย้งระหว่างบุคคลและองค์การ องค์การจะได้รับการพิจารณาและ ให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกส่วนบุคคลมีความสำคัญเป็นอันดับรองลงมา

2.7 ค่าตอบแทน (Remuneration) ลูกจ้างควรได้รับผลตอบแทนจากการทำงาน ให้แก่องค์การซึ่งการให้ค่าตอบแทนนี้ควรคำนึงถึงหลักความเหมาะสมและยุติธรรม ให้เกิดความพอใจทั้งลูกจ้างและนายจ้าง

2.8 การรวมอำนาจ (Centralization) การรวมอำนาจเป็นสาระที่สำคัญของ อำนาจหน้าที่ (Context of authority) การรวมอำนาจนี้หมายถึงการที่ผู้ใต้บังคับทุกระดับจะต้องรับ ฟังคำสั่งผู้บริหารเพียงคนเดียว ในการรวมอำนาจหรือกระจายอำนาจ (การแบ่งอำนาจหน้าที่ไปยัง การบริหารระดับต่าง ๆ) นั้น ฟูโยล์ได้เน้นความเหมาะสมกับสถานการณ์ กรณีธุรกิจเล็ก ๆ ผู้จัดการสั่ง โดยตรงมายังลูกน้องจัดว่าเป็นการรวมอำนาจสมบูรณ์แบบ (Absolute centralization)

2.9 การจัดสายบังคับบัญชา (Scalar chain) เป็นการ จัดสายบังคับบัญชาจาก ระดับสูงสุดไปสู่ระดับต่ำสุด และในสายของอำนาจหน้าที่จะต้องมีการเชื่อมโยงด้านการ ติดต่อสื่อสารในวงจรสั้น ๆ (Short circuit) เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

2.10 การจัดลำดับ (Order) การจัดการที่ดีต้องมีการจัดลำดับตำแหน่งและหน้าที่ ของตำแหน่งต่าง ๆ ให้ชัดเจน

2.11 ความเสมอภาค (Equity) ก็คือการปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาอย่างยุติธรรม ความเสมอภาคเป็นการผสมระหว่างความเมตตา และความยุติธรรมซึ่งจะทำให้ลูกน้องมีความเคารพเชื่อถือในผู้บังคับบัญชา

2.12 ความมั่นคงในการทำงาน (Stability of tenure) ฟาโยล์ได้เน้นให้เห็นว่างานแต่ละงานที่ลูกน้องทำต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ นั่นไม่ควรมีโอกาสเปลี่ยนแปลงโยกย้ายงานบ่อย เพราะจะทำให้คนงานรู้สึกวุ่นวาย ไม่มีความมั่นคง เพราะขาดความสามารถในการทำงานนั้น ๆ

2.13 ความคิดริเริ่ม (Initiative) ฟาโยล์ ต้องการให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้มีโอกาสแสดงความคิดริเริ่มต่อการปฏิบัติงาน ลูกจ้างจะเกิดความพอใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อได้รับการยอมรับให้มีส่วนแสดงความคิดเห็น และเป็นการสร้างความมั่นคงให้แก่องค์กรอีกด้วย

2.14 ความสามัคคี (Esprit de corps of union is strength) การมีมนุษยสัมพันธ์ในองค์กรก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กรฉะนั้นผู้บริหารควรได้รับการสนับสนุนให้บุคคลในองค์กรสร้างความสามัคคีกัน

3. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร

กระบวนการบริหาร (Process of Administration) หรือการประกอบกร ในทางการบริหารนี้ หรือบางที่จัดว่าเป็นหน้าที่ของนักบริหาร (Executive Function) นั้น ได้มีผู้ให้ความเห็นถึงลำดับขั้นที่สำคัญของกระบวนการบริหารไว้แตกต่างกันบางท่านเห็นว่า จะต้องประกอบไปด้วยการวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) เป็นต้น จากแนวคิดกระบวนการบริหารของ Luther Gulick and Lyndal Arwick มีรายละเอียดดังนี้

กูลิค และเออร์วิค (Gulick and Arwick. 1973 : 17 ; อ้างถึงในสถาบันดำรงราชานุภาพ. 2546 : 5) ได้สรุปถึงกระบวนการบริหารไว้ว่า กระบวนการบริหารย่อประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 7 ประการ หรือที่เรียกกันย่อ ๆ ว่า "POSDCoRB Model" ซึ่งอธิบายตามหลักความหมายได้ดังนี้

P = Planning หมายถึง การวางแผนซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) ทั้งนี้เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องกันในการดำเนินงาน แผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้ในทางวิชาการและวิจารณ์เหตุการณในอนาคต และกำหนดวิธีการ โดยถูกต้องอย่างมีเหตุผลเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์

O = Organizing หมายถึง การจัดการส่วนราชการหรือองค์การซึ่งในการศึกษาบางแห่งก็พิจารณารวมไปกับการปฏิบัติงานหรือวิธีการจัดการ (Management)

ด้วยเรื่องการจัดแบ่งส่วนงานนี้จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เช่นการจัดแบ่งงาน (Division of Work) เป็นกรมกอง แผนกโดยอาศัยปริมาณงาน คุณภาพของงาน หรือจะวัดตามลักษณะของงานเฉพาะอย่าง (Specialization) ก็ได้ นอกจากอาจพิจารณาในแง่ของการควบคุม (Control) และถือพิจารณาในแง่หน่วยงาน (Organization)

S = (Staffing) เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความสามารถมาปฏิบัติงาน ให้เหมาะสม (Competent Man for Competent job) หรือ Put the Right Man on the Right job ก็รวมถึง การที่จะเสริมสร้างและชำระไว้ซึ่งสัมพันธภาพในการทำงานของคนงานและพนักงาน

D = Directing หมายถึง การศึกษาถึงวิธีการอำนวยการ รวมทั้งการควบคุมงาน และนิเทศงานตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ (Leadership) มนุษย์สัมพันธ์ และการจูงใจ เป็นต้น การอำนวยการได้รวมถึง การวินิจฉัยสั่งการ ซึ่งเป็นหลักสำคัญมากของการบริหารงานขึ้นอยู่กับความสามารถในการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชาหรือของหัวหน้างาน

Co = Coordinating หมายถึง ความร่วมมือประสานงานเพื่อการดำเนินงาน เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น การร่วมมือในการทำงานเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในการบริหารเป็นกิจวัตรประจำวันที่จะต้องพึงกระทำในการปฏิบัติงานเพราะเป็นปัจจัยที่สำคัญในอันที่จะช่วยให้เกิดความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

R = Reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานตลอดถึง การประชาสัมพันธ์ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนได้ทราบด้วย การรายงานโดยทั่วไปนั้นหมายถึง วิธีการของสถาบันหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลแก่ผู้สนใจมาคิดต่อสอบถาม ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่ร่วมงาน

B = Budgeting หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบ และกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ตลอดจนการใช้วิธีการงบประมาณ โดยทั่วไป มักจะดำเนินหมุนเวียนคล้ายคลึงกันอย่างที่เรียกว่า “วงจรงบประมาณ” (Budget Cycle) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมงบประมาณและการเสนอขออนุมัติงบประมาณ (Executive Preparation and Submission)
2. การพิจารณาให้ความเห็นชอบของฝ่ายนิติบัญญัติ (Legislation Authority)
3. การดำเนินการ (Execution)
4. การตรวจสอบ (Audit)

4. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหาร

บาร์นาร์ด (Barnard. 1976 : 27) เป็นบิดาของการจัดการที่ยึดหลักระบบสังคมได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารไว้ ดังนี้

4.1 มนุษย์แต่ละคนมีขีดจำกัดด้านกายภาพและด้านชีวภาพ (Physical and biological) จึงทำให้เกิดความร่วมแรงร่วมใจกันทำงานเป็นกลุ่ม แต่ขณะที่มนุษย์มาร่วมกันนั้นปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและสังคมก็มีส่วนสำคัญในการร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน

4.2 การดำเนินการร่วมแรงร่วมใจกันทำให้เกิดเป็นระบบความร่วมแรงร่วมใจ (Cooperation system) ในการทำงานให้องค์การเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.3 ระบบการร่วมแรงร่วมใจกันสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ องค์กร (Organization) ซึ่งรวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในระบบและส่วนอื่น ๆ (Other element)

4.4 องค์กรแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ องค์กรที่มีรูปแบบ (Formal organization) คือ การที่มีปฏิสัมพันธ์กันทางสังคมด้วยการประสานงานกันของสมาชิกอย่างมีจิตสำนึกและการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกัน และองค์กรไร้รูปแบบ (Informal organization) ที่เกิดแฝงขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ลดความตึงเครียด ความไม่พึงพอใจของสมาชิกให้ลดน้อยลง

4.5 องค์กรที่มีรูปแบบจะต้องประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารงานซึ่งกันและกัน ความตั้งใจในการทำงานเป็นกลุ่ม และการมีจุดมุ่งหมายรวมกันอย่างมีจิตสำนึก

4.6 องค์กรที่มีรูปแบบทุก ๆ องค์กรจะต้องประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

4.6.1 ระบบของการกำหนดหน้าที่ตามความสามารถของบุคคล

4.6.2 ระบบของประสิทธิผลและประสิทธิภาพที่จะกระตุ้นให้สมาชิกทำงานกัน

เป็นกลุ่ม

4.6.3 ระบบของอำนาจหน้าที่จะทำให้สมาชิกยอมรับการตัดสินใจของ

ฝ่ายบริหาร

4.6.4 ระบบของการตัดสินใจที่มีเหตุผล

4.7 หน้าที่ของฝ่ายบริหารในองค์กรที่มีรูปแบบ มีดังนี้

4.7.1 การธำรงรักษาระบบการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร ปลูกฝังความจงรักภักดี ความรับผิดชอบและรักษาบุคคลที่มีความสามารถให้อยู่ในองค์กรรวมทั้งธำรงรักษาการดำเนินการขององค์กร ไร้รูปแบบที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับองค์กรที่มีรูปแบบให้คงไว้เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างดี

4.7.2 ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลที่ให้บริการพิเศษแก่องค์กร

4.7.3 การกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การให้เด่นชัดก็คือ การวางแผนองค์การ
นั่นเอง

4.8 หน้าที่ของฝ่ายบริหารจะดำเนินการภายในขอบข่ายการบริหารและพยายามจัด
วางตำแหน่งของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ในองค์การให้มีความสมดุลแห่งอำนาจขึ้นในองค์การ

4.9 การดำเนินการจัดการที่มีประสิทธิภาพต้องการผู้นำที่มีความรับผิดชอบสูงแต่
บาร์นาร์ดได้เห็นว่าผู้นำจะต้องอาศัยการร่วมแรงร่วมใจ ไม่ใช่ลักษณะภาวะผู้นำนั้นเป็นต้องใช้อำนาจในการดำเนินการ

กล่าวโดยสรุป กระบวนการในการบริหารเป็นขั้นตอนหรือหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการ
บริหารประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การสั่งการ การประสานงาน
การรายงานผลและการงบประมาณและมีองค์ประกอบที่สำคัญบางประการเช่น เรื่องของลำดับขั้น
การบังคับบัญชา วินัยรวมถึงการมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน เป็นต้น

5. การบริหารองค์การทางการเมือง

องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการสาธารณะให้แก่ประชาชน
ในพื้นที่ท้องถิ่น จึงต้องมีแนวทางในการบริหารให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยมีหลักการ
ที่สำคัญในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลที่ดีเพื่อที่จะให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ
ประชาชน โดยยึดหลักการสำคัญดังนี้

5.1 หลักนิติธรรม มีระเบียบข้อบังคับขององค์กรชัดเจน เป็นธรรม และไม่เลือก
ปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อข้อบังคับนั้น ๆ มีการ
เผยแพร่ มีการประชาสัมพันธ์ และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบและ
ข้อบังคับต่าง ๆ

5.2 หลักคุณธรรม การดำเนินงานเป็นไปอย่างสุจริตถูกต้อง ดึงตาม บนพื้นฐาน
ของหลักศีลธรรมและจริยธรรมภายใต้กฎหมายระเบียบของสังคม การบริหารกิจการต่าง ๆ สามารถ
เปิดเผยให้สาธารณะตรวจสอบได้ การจัดสรรงบประมาณครอบคลุมพื้นที่ด้วยความเป็นธรรม

5.3 หลักความโปร่งใส การบริหารกิจการต่าง ๆ ที่สามารถเปิดเผยให้แก่
สาธารณะจนตรวจสอบได้ ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้เรื่องราวการจัดซื้อจัดจ้างและส่งเสริม
ให้ประชาชนได้เรียนรู้การทำงานของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประวัติของคณะ
ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เคยถูกร้องเรียนในเรื่องต่าง ๆ

5.4 หลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของท้องถิ่น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ร่วมในการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

5.5 หลักความรับผิดชอบ มุ่งมั่นปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานนั้น เช่น มีหน่วยให้บริการประชาชนเคลื่อนที่ ดำเนินการจัดตั้งงบประมาณ ดำเนินกิจกรรมตามแผนงาน ฯ วิธีการบริการประชาชนด้วยความจับใจ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าประชุมอย่างสม่ำเสมอ

5.6 หลักความคุ้มค่า การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างประหยัดและต้องมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าแก่ส่วนร่วม เช่น การจัดซื้อจัดจ้างสามารถทำได้ในราคากลางที่ตั้งไว้ มีการจัดลำดับความสำคัญของงานตามโครงการที่จำเป็นเร่งด่วน (กรมการปกครอง. 2545 : 9)

แนวความคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล

1. คำนิยามของธรรมาภิบาล

มีผู้ให้คำนิยามของคำว่า “ธรรมาภิบาล” ไขว้มากรวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ที่ได้นำไปใช้ ดังนั้นจึงรวบรวมคำนิยามที่องค์หลักและบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการส่งเสริมธรรมาภิบาลได้ให้ความหมาย ไว้ดังนี้

ธนาคารโลก (World Bank) ได้นำไปใช้ครั้งแรกเมื่อประมาณปี ค.ศ. 1989 ซึ่งใช้ในรายงานเรื่อง “Sub –Sahara : From Crisis to Sustainable Growth” (นฤมิต ทับจุมพล. 2541 : 15-31) โดยให้ความหมายว่า “ธรรมาภิบาล เป็นลักษณะและวิถีทางของการที่มีการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา” ความสำคัญของการธรรมาภิบาลเพื่อช่วยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ โดยรัฐบาลสามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม มีกระบวนการกฎหมายที่อิสระที่ทำให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญา อีกทั้งระบบราชการฝ่ายนิติบัญญัติและสื่อที่มีความโปร่งใส รับผิดชอบ และตรวจสอบได้”

ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ Asian Development Bank (ADB) ให้คำนิยามธรรมาภิบาลว่า การมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึง การมีบรรทัดฐาน เพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาล

สามารถสร้างผลงานที่สัญญาไว้กับประชาชนได้ (อมรา พงศาพิชญ์ และนิทยา ภัทรธีระคະพันธ์ุ. 2541 : 18)

องค์การสหประชาชาติ หรือ United Nation (UN) (สถาบันพระปกเกล้า.2547 : 7) ให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาล “เพราะเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้เกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใส ธรรมาภิบาล คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคมอย่างเท่าเทียมกันและมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกัน ได้”

สำนักงานโครงการแห่งสหประชาชาติ หรือ United Nation and Development ProGramme (UNDP) (สุดจิต นิมิตกุล. 2543 : 13) “ธรรมาภิบาล” หมายถึง การดำเนินงานของภาคการเมือง การบริหารและภาคเศรษฐกิจที่จะจัดการกิจการของประเทศในทุกระดับประกอบด้วย กลไก กระบวนการและสถาบันต่าง ๆ ที่ประชาชนและกลุ่มสามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ ปกป้องสิทธิของตนเองตามกฎหมายและแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกับบนหลักการของการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การส่งเสริมหลักนิติธรรมเพื่อให้มั่นใจได้ว่าการจัดลำดับความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ขึ้นอยู่บนความเห็นพ้องต้องกันทางสังคม และเสียงของคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสได้รับการพิจารณาในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนา

โคฟี อานัน (Kofi Annan) อดีตเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ (สถาบันพระปกเกล้า. 2545 : 2) กล่าวว่า ธรรมาภิบาลเป็นแนวทางการบริหารงานของรัฐที่เป็นการก่อให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชนหลักนิติธรรม สร้างเสริมประชาธิปไตย มีความโปร่งใสและเพิ่มประสิทธิภาพ

อานันท์ ปันยารชุน (2541 : 16) กล่าวถึงธรรมาภิบาลว่า “ธรรมาภิบาล เป็นผลของการจัดการกิจกรรมซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐและเอกชนมีผลประโยชน์ร่วมกัน ได้กระทำลงไปหลายทางมีลักษณะเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้”

ธีรยุทธ บุญมี (2541 : 12) ชี้ว่าความคิดธรรมรัฐเป็นการมอบอำนาจทางการเมืองการปกครองแบบใหม่ที่แข็งที่ตายตัว แต่ให้ปฏิสัมพันธ์กับภาคประชาชนให้มีลักษณะแยกย่อยมากขึ้น แนวคิดธรรมรัฐคือการเป็นหุ้นส่วนกันในการบริหารและปกครองประเทศโดยรัฐประชาชน และเอกชนซึ่งขบวนการอันนี้จะก่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนดีซึ่งแนวคิดนี้เกิดจากการที่ประชาชนเห็นว่า ระบบราชการล้าหลังทุกส่วนต้องการปฏิรูป ต้องมีการปรับโครงสร้างราชการให้ดีขึ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น

และประชาชนต้องการให้มีการตรวจสอบโดยสื่อมวลชนและนักวิชาการ ชีรยุทธ บุญมี เป็นผู้
อธิบายว่า ธรรมนูญเป็นกระบวนการความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างภาครัฐ สังคม เอกชน และ
ประชาชน ซึ่งทำให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้
และมีความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การสร้างธรรมนูญในสังคมไทยต้องปฏิรูประบบ 4 ส่วน
คือ ปฏิรูปภาคราชการภาคธุรกิจเอกชน ภาคเศรษฐกิจ สังคม และปฏิรูปกฎหมาย

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541 : 14) ให้ความหมายธรรมนูญว่า การที่กลไกของรัฐ
ทั้งการเมืองและการบริหาร มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาด โปร่งใส และรับผิดชอบเป็น
การให้ความสำคัญกับภาครัฐและรัฐบาลเป็นหลัก

ลิขิต ชีรวิน (2541 : 8) ให้คำนิยามธรรมนูญ หมายถึง กระบวนการปกครอง
บริหารที่อาศัยปรัชญา หลักการที่ถูกต้องเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคมมี
ประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาของสังคมและนำมาซึ่งความเจริญในด้านต่าง ๆ

ถวิลวดี บุรีกุล (อ้างถึงใน บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. 2548 : 239) กล่าวว่า คำว่าการ
บริหารจัดการที่ดีหรือบางคนใช้ว่า ธรรมนูญ เกิดจากคำว่า “ธรรม” บวกกับ “อภิบาล” (การรักษา
ยิ่งธรรม) มาจากภาษาอังกฤษว่า Good Governance โดยคำว่า Governance (การอภิบาล) คือ
วิธีการใช้อำนาจเพื่อการบริหารทรัพยากรองค์การ Good Governance (ธรรม + อภิบาล =
ธรรมนูญ) จึงเป็นวิธีการที่ดีในการใช้อำนาจเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร

ประเวศ วะสี (2540 : 18) อธิบายว่าการที่สังคมจะประกอบด้วยภาคสำคัญ ๆ 3 ภาค
คือ ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน เมื่อพิจารณาถึงธรรมนูญก็จะรวมถึง
ความโปร่งใส ความถูกต้องของ 3 ภาค ดังกล่าว ธรรมนูญในทัศนะของประเวศ วะสี จึงเป็น
เสมือนพลังผลักดันที่จะไปสู่การแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2543 : 26) ได้ให้คำนิยามธรรมนูญไว้ว่า มาจากคำว่าธรรม
และอภิบาลซึ่งมาจากคำว่า ธรรมะและอภิบาล ซึ่งมาจากภาษาอังกฤษใช้คำว่า Good และ
Governance เมื่อนำมารวมกันก็หมายถึง การบริหารจัดการที่ดี ทำให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกคนทุกกลุ่ม
Stakeholder ได้ในส่วนที่เขาควรจะได้ด้วยวิธีการบริหารที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบ
ยึดมั่นในหลักคุณธรรม และตอบสนองความต้องการของคนที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

บุญบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี (2544 : 10) ได้ให้นิยามว่า ธรรมนูญ เป็นกลไก
เครื่องมือและแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้น
ความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือ จากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างจริงจัง
ต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมาย

มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า ธรรมนูญฯ หมายถึง กติกาหรือกฎเกณฑ์ในการบริหารหรือการปกครองที่ดีเหมาะสมและเป็นธรรม ที่ใช้ในการธำรงรักษาย่านเมืองและสังคมเป็นการบริหารจัดการที่จะทำให้งานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. องค์ประกอบของธรรมนูญ

แม้ความหมายหรือวัตถุประสงค์และการส่งเสริมการนำหลักธรรมนูญมาใช้ในหน่วยงานต่าง ๆ มีความแตกต่างกันไป เพราะการปกครองตามหลักธรรมนูญมีหลากหลายวิธีการ องค์ประกอบของหลักธรรมนูญนั้นก็มีการกำหนดไว้แตกต่างกันไปเช่นกัน แต่จะมีองค์ประกอบร่วมที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างธรรมนูญ องค์ประกอบหลักของธรรมนูญนำมาพิจารณาได้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2546 : 1-9) หรือที่เรียกว่า ก.พ.ร. ได้ทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพดูแลติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ที่วางไว้ การนำเจตนารมณ์ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลนั้น สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ดำเนินการจัดวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระบบราชการไทย พ.ศ. 2544-2550 เพื่อเป็นกรอบทิศทางและแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่มีเจตนารมณ์เพื่อให้ส่วนราชการต้องปฏิบัติงานโดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ มีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับการตอบสนองความต้องการ รวมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ

ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมของภารกิจ

จากหลักการตามพระราชบัญญัติระเบียบวิธีการบริหารราชการแผ่นดิน

(ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 มาตรา 3/1 มีความมุ่งหมายในการนำวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือ Good Governance มาใช้ในการบริหาร ซึ่งหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่พระราชกฤษฎีกานี้ให้ความสำคัญนั้น ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัย และเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกองค์การให้มีความโปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแสดงความคิดเห็น การได้ส่วน สาธารณะ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับ ผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2549 : 16) ได้นำเสนอธรรมาภิบาลซึ่งประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน กฎหมายที่ยุติธรรม ความเปิดเผย โปร่งใส การมีฉันทานุมัติร่วมใน สังคมกลไกการเมืองที่ชอบธรรม ความเสมอภาค ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล พันธะความรับผิดชอบต่อสังคมการมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public participation) ประชาชนทั้งชาย และหญิงมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรง หรือทางอ้อมโดยผ่านสถาบันต่าง ๆ ที่มีอำนาจอันชอบธรรม

2. กฎหมายที่ยุติธรรม (Rule of Law) การปกครองประเทศจะใช้กฎหมายเป็นบรรทัดฐานและทุกคนเคารพกฎหมาย โดยที่กรอบของกฎหมายที่ใช้ในประเทศต้องมีความยุติธรรมและถูกบังคับใช้กับกลุ่มต่าง ๆ อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

3. ความเปิดเผยโปร่งใส (Transparency) กระบวนการทำงานกฎเกณฑ์กติกามีความเปิดเผยตรงไปตรงมา ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในสังคมสามารถถ่ายโอนได้อย่างเป็นอิสระ ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะของทางราชการได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

4. การมีฉันทานุมัติร่วมในสังคม (Consensus orientation) การตัดสินใจดำเนินนโยบายใด ๆ ของภาครัฐ ต้องมีการประสานความต้องการหรือผลประโยชน์ที่แตกต่างของกลุ่มคนในสังคมให้เกิดเป็นความร่วมมือกันบนพื้นฐานของสิ่งที่เป็นประโยชน์สูงสุดแก่สังคมโดยรวม

5. กลไกการเมืองที่ชอบธรรม (Political Legitimacy) กระบวนการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองมีความชอบธรรมและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม เช่น การได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีคุณภาพ การมีคณะรัฐมนตรีที่ปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์แก่ส่วนรวม การมีระบบราชการสุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้ การมีกระบวนการเปิดเผยทรัพย์สินและหนี้สินของนักการเมือง การมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ทำหน้าที่ได้สวนและวินิจฉัยเจ้าหน้าที่รัฐที่ร่ำรวยผิดปกติ

6. ความเสมอภาค (Equity) ประชาชนทุกคนมีความสามารถอย่างเท่าเทียมกันในการเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ ในสังคม เช่น โอกาสพัฒนาหรือมีความเป็นอยู่ที่ดี โดยรัฐเป็นผู้จัดสรรสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการ โดยเท่าเทียมกัน

7. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Effectiveness and efficiency) กระบวนการและสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่นรัฐสามารถจัดสรรใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในสังคมโดยรวม รวมถึงการทำงานที่รวดเร็วมีคุณภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

8. พันธะความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability) การตัดสินใจใด ๆ ของภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนต้องกระทำโดยมีพันธะความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำต่อสาธารณะชนหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับหน่วยงานนั้น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นหลักและมีจิตใจเสียสละ เห็นคุณค่าสังคมที่ตนเองสังกัดอยู่

9. การมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategic vision) การที่ผู้นำและประชาชนในประเทศมีวิสัยทัศน์ในการสร้างธรรมาภิบาลและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

อานันท์ ปันยารชุน (2541 : 12) เป็นอีกบุคคลหนึ่งที่มีส่วนช่วยปลุกกระแสและผลักดันให้แนวคิดเรื่องรัฐธรรมนูญเป็นที่รับรู้กันอย่างกว้างขวางในสังคมไทย ท่านเห็นว่า รัฐธรรมนูญ คือ การปกครองบ้านเมืองและการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความเที่ยงธรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ท่านเห็นด้วยกับองค์ประกอบของรัฐธรรมนูญ ที่เสนอ โดยธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียและได้ขยายความพร้อมทั้งเสนอองค์ประกอบเพิ่มเติม ดังนี้

1. การทำงานอย่างมีหลักการและรับผิดชอบ ซึ่งหมายความว่า การตัดสินใจ กระทำการใด ๆ หรือมาตรการที่นำไปใช้ในการกระทำใด ๆ ก็ดี ต้องสามารถอธิบายโดยมีข้อมูลให้บุคคลที่เกี่ยวข้องรับรู้ได้ว่าเหตุใดจึงตัดสินใจอย่างนั้น ซึ่งเมื่อมีการตัดสินใจไปแล้วผลออกมาอาจดีหรือไม่ดีก็ได้ แต่บุคคลต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของเขา ในประเด็นนี้ไม่ใช่เรื่องของการถูกหรือผิดแต่ต้องการแสดงความโปร่งใสหรือความบริสุทธิ์ใจว่า มีปัจจัยอะไรที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้น และเมื่อตัดสินใจแล้วก็สามารถอธิบายให้บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียทราบได้
2. การมีส่วนร่วมของประชาชน เริ่มตั้งแต่การเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนโยบาย เช่น การมีประชาพิจารณ์ ประชาคมติ การเข้าชื่อกันเสนอร่างกฎหมายในหมวดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ การเข้าชื่อกันเพื่อดำเนินการให้มีการถอดถอนชื่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เนื่องจากมีพฤติกรรมร่ำรวยผิดปกติ หรือส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ใช้อำนาจฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญและต่อกฎหมายอื่น ๆ หรือแม้แต่การชุมนุมเดินขบวน เป็นต้น ทั้งหมดที่กล่าวมานี้คือการประกันว่าผู้อยู่ในตำแหน่งบริหารรวมทั้งข้าราชการจะไม่ทำการละเมิดต่อการปกครองแบบรัฐธรรมนูญ
3. สามารถคาดการณ์ได้ หมายถึง ความสามารถที่จะคาดการณ์ทำนายถึงความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ได้
4. ความโปร่งใส รัฐธรรมนูญจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าทุกอย่างอยู่ภายใต้ระบบที่เต็มไปด้วยความน่าสะพรึงกลัว หรือภายใต้อำนาจรัฐและระบบราชการที่ล้นฟ้า โดยที่ประชาชนไม่มีสิทธิที่จะรับทราบข้อมูลข่าวสารที่มีกระบวนการปกครองและการบริหารที่ขาดความโปร่งใส มีการอ้างถึงความลับทางราชการอยู่เสมอ ประชาชนต้องตกอยู่ในภาวะจำยอม ไม่มีหนทางของการเรียกร้องความยุติธรรมหรือเรียกร้องสิทธิได้เลย ตัวอย่างกรณีพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. 2540 ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 กันยายน 2540 ที่ให้สิทธิแก่ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางราชการได้ จากที่เมื่อก่อนคำว่า “ความลับทางราชการ” ถูกนำมาใช้เป็นข้ออ้างของบรรดาข้าราชการทั้งหลายในการที่จะไม่อนุญาตให้ประชาชนรับรู้หรือเข้าถึงเอกสาร ตลอดจนข้อมูลข่าวสารของหน่วยราชการแทบทุกแห่ง ทั้งนี้เพราะมีระเบียบและกฎหมายที่เอื้อต่อการให้ความคุ้มครองความลับของทางราชการ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองความลับในราชการ พ.ศ. 2488

เป็นต้น จนทำให้ทั้งสองฝ่ายคือทั้งข้าราชการและประชาชนยอมรับเป็นหลักการสำคัญว่าประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางราชการหากรับรู้ได้เป็นเพียงข้อยกเว้นของหลักการดังกล่าว ซึ่งต้องตกอยู่ภายใต้ดุลพินิจของข้าราชการระดับสูงของหน่วยงานนั้น ๆ อีก นอกจากนี้เป็นข้ออ้างในการกีดกันสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนแล้ว ความลับของทางราชการบางครั้งก็อาจเป็นช่องทางในการใช้อำนาจหน้าที่ ที่ไม่ถูกไม่ควร ได้อีกด้วย ดังที่มีผู้กล่าวว่า “ความลับอาจเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมได้” ในหลายประเทศจึงถือว่า “สิทธิในการรับรู้” (Right to Know) เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญเพื่อใช้ในการควบคุมตลอดจนตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายบ้านเมืองให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามครรลองคลองธรรม

5. หลักนิติธรรม หมายถึง การปกครองโดยกฎหมาย กล่าวคือ บุคคลทุกคนเสมอกันในกฎหมาย บุคคลจะต้องรับโทษเพื่อการกระทำผิดอันใดเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และจะต้องได้รับการพิจารณาพิพากษาคดีจากศาล ยุติธรรมที่มีความเป็นอิสระในการชี้ขาดตัดสินคดี เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับบุคคลด้วยกันเอง หรือระหว่างบุคคลกับรัฐ จะเห็นได้ว่าในระบอบนี้นอกจากการมีระบบกฎหมาย ที่มีความยุติธรรมต่อสังคมและต่อปัจเจกบุคคลแล้วผู้ใช้กฎหมาย เช่นตุลาการ อัยการ ทนายความ ตำรวจ ฯลฯ จะต้องเป็นผู้มีคุณภาพและมีความเที่ยงธรรมอย่างแท้จริง มีความเป็นอิสระที่ไม่ขึ้นต่อผลประโยชน์หรืออำนาจของคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด ในประเทศ ที่เป็นประชาธิปไตยทั้งหลายจึงยอมรับกันว่าการที่รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการของเอกชนนั้นสามารถกระทำได้และไม่ถือว่ากระทบกระเทือนต่อหลักการประชาธิปไตยหากการเข้ามา เกี่ยวข้องของรัฐนั้น เป็นการทำให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมและประชาชนส่วนรวม ได้ประโยชน์

กระทรวงมหาดไทย องค์ประกอบในการสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของกระทรวงมหาดไทย มี 11 องค์ประกอบ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยกระทรวงมหาดไทยเน้นด้านการบริหาร การปกครอง การพัฒนาและการกระจายอำนาจซึ่งเป็นสายงานที่กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบโดยตรง ดังนี้ (สุจิตต์ นิमितกุล. 2543 : 24)

1. การมีส่วนร่วม เป็นการมีส่วนร่วมทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบริหารงานเพื่อให้เกิดความคิดริเริ่มและพลังการทำงานที่สอดคล้องประสานกัน เพื่อบรรลุเป้าหมายในการให้บริการประชาชน
2. ความยั่งยืน มีการบริหารงานที่อยู่บนหลักการของความสมดุลทั้งในเมืองและชนบท ระบบนิเวศน์ และทรัพยากรธรรมชาติ
3. ประชาชนมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นสิ่งชอบธรรมและให้การยอมรับการ

ดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนพร้อมที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตัวไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

4. มีความโปร่งใส ข้อมูลต่าง ๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินงาน และสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินงานที่เปิดเผยชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้

5. ส่งเสริมความเป็นธรรมและความเสมอภาค มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ มีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ชัดเจน

6. มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรและวิธีการบริหารกิจการกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องรับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ในการทำงาน และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

7. ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ เปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและชนบท เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

8. การถอดถอนออกถื่นและการยอมรับต่อทัศนคติที่หลากหลาย รวมทั้งต้องยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล หากจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้

9. การดำเนินงานตามหลักนิติธรรม พัฒนา ปรับปรุง แก้ไข และเพิ่มเติมกฎหมายให้มีความทันสมัยเป็นธรรม

10. ความรับผิดชอบ เจ้าหน้าที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ความพึงพอใจของประชาชนต่อการปฏิบัติงานจะเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

11. เป็นผู้กำกับดูแลแทนการควบคุม โอนงานบางอย่างไปให้องค์กรท้องถิ่น ซึ่งใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดหรืองานบางอย่างก็ต้องแปรรูปให้เอกชนดำเนินงานแทน

บรรศักดิ์ อุวรรณ โธ (2542 : 32-33) กล่าวว่า กระบวนการที่เป็นหัวใจและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของ ธรรมนูญฉบับที่ 3 ส่วนที่ต้องเชื่อมโยงกัน คือ

1. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารจัดการสังคม
2. ความโปร่งใสของกระบวนการตัดสินใจซึ่งทำให้การทุจริตและบิดเบือนผลประโยชน์ของภาคอื่น ๆ ไปเป็นการกระทำได้ยากหือไม่ได้

3. ความรับผิดชอบที่ต้องตอบคำถามและถูกวิจารณ์ได้ รวมทั้งความรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจ

บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ดี (2544 : 17-18) กล่าวถึง หลักธรรมาภิบาล ของสำนักงานข้าราชการพลเรือน ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วมและหลักคุณธรรม โดยองค์ประกอบของสำนักงาน ก.พ.เน้นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล และการให้บริการของรัฐ ซึ่งพอสรุป ได้ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีความเป็นธรรม มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอ การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม เป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบเข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในกรณีต่าง ๆ

2. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ ของรัฐและหน้าที่ของส่วนราชการ จำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน หรือสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกณฑ์ในการ ใช้ดุลพินิจของส่วนราชการ มีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับ ส่วนราชการมีตัวชี้วัดผลการ ปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะ

3. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การได้รับการยอมรับและความพอใจจาก ผู้รับบริการและผู้ที่เกี่ยวข้อง การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่ปฏิบัติ คุณภาพ ของงานทั้งด้านปริมาณความถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการ ปฏิบัติงานและจำนวนการร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับ

4. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ความมีประสิทธิภาพ และความมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

5. หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่าง ๆ รวมถึง การประหยัดงบประมาณ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบ จำนวน ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือจำนวนข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นของประชาชนในการ ดำเนินการต่าง ๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม

6. หลักคุณธรรม ได้แก่ การร้องหรือร้องทุกข์ ในการดำเนินการในเรื่อง ต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริหารจัดการและ ใช้ทรัพยากรในชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด สังคมมีเสถียรภาพอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและ มีระเบียบวินัย

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2546 : 60-64) ได้สรุปสาระสำคัญอันเป็นหลัก พื้นฐานของธรรมาภิบาลหรือระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ประกอบด้วย หลัก 6 ประการ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ความหมายของนิติธรรม ได้แก่ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ใช้ในองค์กรเป็นข้อตกลงร่วมกันและการบังคับใช้ กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับดังกล่าวต้องเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับจากสมาชิกทุกฝ่ายในองค์กร กฎ และข้อบังคับเหล่านั้นต้องนำมาซึ่งความเสมอภาคของสมาชิกในองค์กร รวมทั้งสร้างภาพเอื้อต่อการควบคุมและพัฒนาสังคมนั้นด้วย

2. หลักคุณธรรม ความหมายของคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริม สนับสนุนการทำงานให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ เป็นพลเมืองดี คือปฏิบัติตาม ขรรวาสธรรม ได้แก่

สังกะ คือ การรักษาความสัตย์

ทมะ คือ การรู้จักข่มใจตนเอง

ขันติ คือ การอดทน อดกลั้นและการออม

จาคะ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต

3. หลักความโปร่งใส ความหมายของความโปร่งใส คือ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและของคนในองค์กร โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใสดูตรวจสอบได้ เช่น บุคลากรในองค์กรรู้ขั้นตอน วิธีการทำงานที่ติดต่อกันและสามารถตรวจสอบการทำงานได้ ภายในองค์กรจะต้องมีความโปร่งใสในการตัดสินใจในการบริหารงาน บริหารเงิน บริหารคน และมีการสื่อสารที่ดีภายในองค์กรเช่น มีการกระจายข่าวรายวันหรือรายสัปดาห์ ให้สมาชิกในองค์กรได้ทราบความเคลื่อนไหวขององค์กร

4. หลักความรับผิดชอบต่อสังคม ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ความมุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถให้บรรลุผลสำเร็จสอดคล้องตามกฎหมายระเบียบขององค์กร ปฏิบัติงานอย่างมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ สังคม ประชาชนและประเทศชาติโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับบริการและส่วนรวมเป็นสำคัญ รวมทั้งยอมรับผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานดังกล่าวทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ตลอดจนพร้อมแสดงข้อเท็จจริงในการประกอบการกิจต่อสาธารณชน สามารถชี้แจงเหตุผล ได้และพร้อมรับการตรวจสอบจากสาธารณะ

5. หลักความมีส่วนร่วม ความหมายของความมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือบุคคลในองค์กรทุกระดับ เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการบริหารงานหรือการดำเนินการต่าง ๆ ขององค์กรได้ร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ รวมทั้งร่วมสนับสนุน ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเองได้ร่วมตัดสินใจ

6. หลักความคุ้มค่า ความหมายของหลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม รวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน

จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล เน้นการกำหนดเป็นกรอบแนวทางให้แก่หน่วยราชการ เพื่อถือปฏิบัติสำหรับการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยได้ยึดองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลที่ได้กำหนดไว้ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งมี 6 หลัก ดังนี้

1. หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ถูกต้อง เป็นธรรมและเสมอภาคอันเอื้อต่อการควบคุมและพัฒนา การบังคับใช้ให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ และการปฏิบัติตามกฎอย่างเคร่งครัดโดยคำนึงสิทธิ เสรีภาพความยุติธรรม จริยธรรม มาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการทำงานที่ซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย เสียสละเพื่ออำนวยประโยชน์ให้แก่ประชาชน

3. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันให้ทำงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ทั้งด้านการบริหารงาน การบริหารคน การบริหารงบประมาณ และมีการสื่อสารที่ดีให้ทราบข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหว

4. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ ประชาชน สังคม และประเทศชาติ โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนผู้รับบริการและส่วนรวมเป็นสำคัญ รวมทั้งยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน พร้อมรับการตรวจสอบจากสาธารณะ

5. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำ ร่วมตัดสินใจร่วมทำประชาพิจารณ์ ร่วมแสดงประชามติ ร่วมวางแผน ตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยการประหยัด การใช้ของอย่างคุ้มค่า รวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้มีความยั่งยืน

สถาบันราชประชาสมาสัย (2549 : 3-4) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแต่ละหลักไว้
ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ประกอบด้วย

1.1 เผยแพร่ความรู้เรื่องกฎ ระเบียบของหน่วยงานแก่ผู้รับบริการและ
ประชาชนทั่วไป

1.2 สร้างจิตสำนึกแก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในการใช้กฎ ระเบียบด้วย
ความเป็นธรรม

1.3 ทบทวน ปรับปรุง กฎ ระเบียบและกระบวนการ การดำเนินการให้เป็น
ธรรมและทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

2. หลักคุณธรรม ประกอบด้วย

2.1 กำหนดจรรยาบรรณของหน่วยงานและของข้าราชการ

2.2 จัดให้มีระบบการร้องเรียนในการให้บริการของหน่วยงาน

2.3 รณรงค์ให้มีการใช้หลักคุณธรรมอย่างกว้างขวางและจริงจังในทุกระดับ
จากระดับบริหารจนถึงระดับผู้ปฏิบัติตามทุกคน

2.4 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความมีคุณธรรมของหน่วยงาน ตลอดจน
ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ของหน่วยงานเพื่อสร้างจิตสำนึกในเรื่องนี้

2.5 สร้างระบบเครือข่ายการส่งเสริมหลักคุณธรรมระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ
และกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

3. หลักความโปร่งใส ประกอบด้วย

3.1 การสำรวจความเห็นของผู้เกี่ยวข้องในภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาค
ประชาชนเกี่ยวกับความ โปร่งใสที่ต้องการได้รับจากหน่วยงาน

3.2 การสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส สร้างวัฒนธรรมใหม่
ในการทำงานกระตุ้นและผลักดันให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของหน่วยงานปฏิบัติตาม
พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารและมีระบบให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้

3.3 ปรับปรุงระบบสารสนเทศและระบบการจัดเก็บเอกสารให้สะดวกต่อ
การสืบค้นและเผยแพร่แก่ประชาชน

3.4 การจัดทำประกาศและคู่มือการขอรับบริการสำหรับประชาชน โดยระบุ
ขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการที่ชัดเจน

3.5 การมีระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล รับฟังความคิดเห็นจาก
บุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชนทั่วไป

4. หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

- 4.1 ปรับปรุงกฎ ระเบียบ และกลไกการให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม
- 4.2 การกระจายอำนาจการบริหารงานในหน่วยงานหรือผู้ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 4.3 การรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกเรื่องการมีส่วนร่วมแก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน
- 4.4 การสร้างหลักประกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้มีส่วนร่วม

5. หลักความรับผิดชอบ ประกอบด้วย

- 5.1 ให้ผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดี มีมาตรฐานหรือข้อกำหนดกับความประพฤตินักบริหารสร้างความสำนึกเรื่องความรับผิดชอบของตนเอง (Self-accountability) เช่น ใช้การมีส่วนร่วมระบบการตรวจสอบ ระบบประเมินผลแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
- 5.2 ส่งเสริมผู้มีความรู้ความสามารถ โดยใช้ระบบการให้รางวัลและระบบจูงใจ

6. หลักความคุ้มค่า ประกอบด้วย

- 6.1 สร้างจิตสำนึกแก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในการประหยัดการใช้ทรัพยากร
- 6.2 ลดขั้นตอนการให้บริการ / การทำงาน
- 6.3 ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุน / เพิ่มผลผลิต
- 6.4 กำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการทำงาน
- 6.5 มีระบบการติดตามประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบความคุ้มค่าในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ
- 6.6 มีระบบการรายงานผลที่สอดคล้องกับระบบการประเมินผล
- 6.7 ใช้เทคนิคการบริหารงานแบบใหม่สำหรับบางงาน ที่หน่วยงานไม่ต้องทำเอง เช่น การจ้างเหมา รปภ. พนักงานทำความสะอาด เป็นต้น

3. ความสำคัญของธรรมาภิบาล

สำนักนายกรัฐมนตรี โดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบวาระแห่งชาติในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยกำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ระบุถึงหลักสำคัญของธรรมาภิบาล

6 หลัก คือหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า เน้นการกำหนดเป็นกรอบแนวทางให้แก่หน่วยราชการเพื่อถือปฏิบัติมีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมายและกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม อันจะทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมายและกฎ ข้อบังคับ เหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำนาจใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยบรรดาคำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติเพื่อเป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน พัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยประกอบ อาชีพสุจริตเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการ ให้มีความโปร่งใสมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

4. หลักความมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็น การได้สวน สาธารณะประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ

5. หลักความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้น ในการแก้ปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าหาญที่จะยอมรับจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยบรรดาคำให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์ สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการพลเรือน (2551 : 31-32) ได้กำหนดหลักธรรมาภิบาล ไว้ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักความมีส่วนร่วม และหลักคุณธรรม ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักนิติธรรม หมายถึงกฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีความเป็นธรรม สามารถปกป้องคนดีและลงโทษคนไม่ดีได้ มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอให้ความเหมาะสม กับสภาพที่เปลี่ยนไป การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใสและ

ตรวจสอบได้และได้รับการยอมรับจากประชาชน ประชาชนตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพหน้าที่ของตนเอง เข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีส่วนร่วมในกรณีต่าง ๆ เผยแพร่กฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้ประชาชนทราบใช้กฎหมายส่งเสริมให้เกิดความตื่นตัวบังคับใช้ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับด้วยความยุติธรรม

2. หลักคุณธรรม หมายถึง การับรื้อเรียนหรือร้องทุกข์ในการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรในชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด สังคมมีเสถียรภาพอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยความมีระเบียบวินัย จัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกฝังเรื่องคุณธรรมแก่ประชาชน ส่งเสริมการประกอบอาชีพสุจริตของประชาชน และใช้หลักคุณธรรมในการบริหารงานบุคคล

3. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ จำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียนหรือสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของส่วนราชการมีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับ ส่วนราชการมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม และเปิดเผยต่อสาธารณะ

4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง ความสำคัญผลของโครงการต่าง ๆ รวมถึงการระดมงบประมาณ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบ จำนวนผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือจำนวนข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม เช่น แต่งตั้งประชาชนหรือคณะกรรมการชุมชนเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชน

5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การได้รับการยอมรับและความพอใจจากผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่ปฏิบัติ คุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ ความถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และจำนวนการร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับ แก้ไขปัญหาตรงกับความต้องการของประชาชนบุคลากรกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและรับข้อร้องเรียนจากประชาชน

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การใช้ปัจจัยการบริหารอย่างคุ้มค่า ประหยัด สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ วัสดุอุปกรณ์เหมาะสมกับภารกิจ วางแผนพัฒนาสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมให้ประชาชนดำรงชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและบริหารงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

โดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบธรรมมาภิบาลได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการที่ดีเป็นประโยชน์ต่อสังคมประชาธิปไตยในประเทศ โดยเฉพาะในประเทศไทยการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม

หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ซึ่งเป็นเครื่องใช้ให้เห็นว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

4. หลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้จัดทำโครงการ Strategic Intervention In Support of Emerging Issues Governance โดยรับเงินสนับสนุนเงินทุนจากกรมวิเทศสหการและโครงการพัฒนาประเทศชาติ (UNPD) โครงการพื้นที่ศึกษามีการนำหลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ไปใช้พัฒนากลไกระดับท้องถิ่นหลักธรรมาภิบาลที่ใช้ประกอบด้วยกรอบแห่งหลักต่าง ๆ 6 ประการ คือ กรอบแห่งหลักนิติธรรม กรอบของความโปร่งใส กรอบความรับผิดชอบ กรอบของประสิทธิภาพและประสิทธิผล กรอบของการมีส่วนร่วมของประชาชนและกรอบของคุณธรรม ข้อเสนอแนะที่โครงการเสนอไว้มีทั้งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ในส่วนของข้อเสนอแนะเชิงนโยบายมีดังนี้ (บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ถี. 2548 : 129)

1. การส่งเสริมและพัฒนาธรรมาภิบาลควรให้เป็นนโยบายหลักของรัฐบาล
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีธรรมาภิบาลเพื่อหวังให้วาระแห่งชาติประสบความสำเร็จ
3. แนวทางนโยบายและข้อปฏิบัติสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดให้สอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542
4. รัฐบาลควรเน้นนโยบายการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน
5. ควรบรรจุกรอบนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมธรรมาภิบาลในภาครัฐและระดับท้องถิ่นไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ

พิทยา สุนทรวิภาค (2546 :10) กล่าวว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในขณะนี้ถือว่าเป็นราชการที่มีความใกล้ชิดประชาชนมากที่สุดเนื่องจากมีศักยภาพในการบริการสาธารณะ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง แต่ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาปรากฏข่าวทางสื่อมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์และสื่ออื่น ๆ ว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันหลายรูปแบบเกิดขึ้นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสาเหตุของความหย่อนประสิทธิภาพในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า จึงไม่สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจ

การปรับกลยุทธ์ ทักษะคิด วิเคราะห์ วิธีการทำงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่การเป็น “ราชการยุคใหม่” มุ่งปฏิบัติงานเพื่อเป้าหมาย คือ การพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าและให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นถือว่าเป็นผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนเลือกเข้ามาบริหารในท้องถิ่นดังนั้น การที่จะปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ผู้นำท้องถิ่นควรถึงพร้อมด้วยหลักต่อไปนี้

1. อภิบาล หมายถึง การดูแลปกครองรักษาเป็นที่พึงในทุกข์สุข
2. บริบาล หมายถึง การดูแลราษฎรอย่างทั่วถึงรอบด้าน
3. เทศาภิบาล หมายถึง การปกครองท้องถิ่น
4. ประชาภิบาล หมายถึง การบำบัดทุกข์ บำรุงสุขประชาชนพี่น้องอย่างดียิ่ง
5. ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครองด้วยหลักบริหารจัดการที่ดีงาม

สำหรับหน่วยงานหรือสถาบันต่าง ๆ ที่ได้เข้ามามีบทบาทร่วมดำเนินการสนับสนุนการสร้างธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น สถาบันพระปกเกล้า และสถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์ กองราชการส่วนตำบล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งได้พยายามแสวงหาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่ออบรมอบรางวัลและประกาศเป็นตัวอย่างให้เกิดการแพร่ขยายพัฒนามาตรฐานธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล (อรพินท์ สฟโชคชัย และคนอื่น ๆ. 2541 : 36)

กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง (2543 : 15) ได้ดำเนินการสร้างธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบลโดย

1. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งจะมีส่วนสำคัญที่จะส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลบริหารงานอย่างโปร่งใสยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

- 1.1 มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยจัดให้มีขั้นตอนดังนี้

- 1.2 ประชาคมหมู่บ้าน เสนอปัญหา ความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลใช้เป็นแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 5 ปี

- 1.3 จะต้องจัดทำประชาพิจารณ์ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล 5 ปี และแผนพัฒนาประจำปีก่อนประกาศใช้ องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องนำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ผ่านการอนุมัติแล้วติดประกาศให้ประชาชน ได้รับทราบอย่างทั่วถึง

1.4 เข้าร่วมรับฟังการประชุมพิจารณาร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล ว่าสอดคล้องกับการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือไม่

1.5 เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง คณะละไม่น้อยกว่า 2 คน ในทุกโครงการ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2538 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

1.6 มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยสามารถขออนุญาตเอกสารข้อมูลที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล ตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

2. ส่งเสริมศักยภาพให้องค์การบริหารส่วนตำบล โดยฝึกอบรมสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการบริหารส่วนตำบล พนักงานส่วนตำบล โดยมีทั้งหลักสูตรระยะสั้น ระยะยาว โดยประสานความร่วมมือหน่วยการศึกษาต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพแก่องค์การบริหารส่วนตำบล

3. ส่งเสริมศักยภาพให้หน่วยงาน ที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล โดย

3.1 จัดฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ปลัดจังหวัด ผู้ตรวจส่วนท้องถิ่น เสมียนตราจังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ เสมียนตราอำเภอ ทั่วประเทศ เป็นต้น

3.2 จัดพิมพ์หนังสือคู่มือการปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้กำกับดูแล เช่น หนังสือรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หนังสือคำอธิบาย มาตรา การตรวจแนะนำแนวทางการเสริมและสนับสนุนและการกำกับดูแลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หนังสือแนวทางการปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

3.3 จัดทำโครงการคัดเลือก องค์การบริหารส่วนตำบลต้นแบบระดับประเทศเพื่อสำหรับเป็นตัวอย่างในการปฏิบัติงาน และปรับปรุงการบริหารงานให้ดีขึ้นและได้กล่าวถึงการดำเนินการตรวจสอบ เพื่อป้องกันการทุจริตขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยหน่วยงานอื่น

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักธรรมาภิบาลไว้ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับให้ทันสมัยเป็นธรรมเป็นที่ ยอมรับของชุมชนยินยอมปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งการปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการให้สอดคล้องได้โดย

1.1 การออกกฎข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรมเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักและเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน ควรเปิดเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กฎข้อบังคับ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงด้วยการปิดประกาศ ณ สำนักงานหรือที่การ หรือที่ชุมชน หรือการประชาสัมพันธ์ด้วยรูปแบบอื่น ๆ เช่น ทำเป็นเอกสารแจกจ่ายการประชุม หรือเสียงตามสาย เป็นต้น

1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการบังคับใช้กฎข้อบังคับของท้องถิ่นรวมทั้งกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ให้ถูกต้องตามที่บัญญัติไว้และต้องบังคับให้อย่างเสมอภาค ไม่มีกัการเลือกปฏิบัติกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาค ได้แก่ การจัดเก็บภาษีในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ซึ่งจะต้องจัดเก็บอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและถูกต้องโดยไม่กัั้นแก้งหรือลดหย่อนแก่ผู้ใดเป็นการเฉพาะ เป็นต้น

1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่นทั้งให้ฝ่ายพนักงานและสมาชิกสภาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ที่ต้องใช้ในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2. หลักคุณธรรม เป็นการปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นตัวอย่างแก่ประชาชนเพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ อุดหนุน มีระเบียบวินัย

2.1 บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งฝ่ายราชการหรือพนักงานประจำ ต้องยึดหลักหน้าที่ความรับผิดชอบของตนจะต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มาทำงานตรงต่อเวลา ให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาคถูกต้อง

2.2 สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องตระหนักในหน้าที่ของตน ในฐานะเป็นผู้แทนของประชาชนต้องมุ่งเน้นรักษาผลประโยชน์แก่ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมาประชุมอย่างสม่ำเสมอพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ในสภาพอย่างมีเหตุผล ตรงไปตรงมายึดหลักผลประโยชน์ส่วนรวมและถูกต้องตามกฎหมาย

2.3 ผู้บริหารท้องถิ่น ต้องมีคุณธรรมสูงขึ้น เนื่องจากเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการหรือพนักงาน ในขณะเดียวกันเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติเบิกจ่ายงบประมาณต่าง ๆ จะต้องยึดหลักความถูกต้อง เป็น ไปตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกชุมชน

2.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเริ่มจัดทำมาตรฐานจริยธรรม หรือ กรอบกติกาการปฏิบัติงานขอสมาชิกทุกคน โดยทำเป็นมติของสภาเพื่อควบคุมกันเอง มีบทลงโทษ เท่าที่ทำได้ เช่น ใครละเมิดกฎ ก็ให้สภาประณามพฤติกรรมและประกาศให้ประชาชนทราบหรือถ้า ละเมิดกฎอยู่เนื่อง ๆ ก็ให้สภาพิจารณาให้พ้นจากสมาชิกภาพ เช่น ในกรณีสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลก็ให้ดำเนินการตาม พ.ร.บ. สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 47 ตรี (8) เป็นต้น

3. หลักความโปร่งใส โดยเน้นการปรับกลไกและวิธีการทำงานให้มีความโปร่ง ในให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและมีกระบวนการทำให้ประชาชนตรวจสอบได้โดย

3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารให้ประชาชนทราบตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2539 โดยเอกสารที่จะต้องเปิดเผยประกาศ ให้ประชาชนทราบ ได้แก่

3.1.1 กฎข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและ งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

3.1.2 มติการประชุมของผู้บริหารท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อผลได้ผลเสีย ของประชาชน

3.1.3 มติของสภาที่ผ่านการรับรองแล้ว โดยเฉพาะมติที่กระทบต่อสิทธิ ก้าวหน้าที่รวมทั้งผลได้ผลเสียแก่ประชาชน และมติอื่น ๆ ที่ประชาชนควรทราบ

3.1.4 วาระการประชุมสภาท้องถิ่น จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชน ทราบล่วงหน้าเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มีความสนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภา ซึ่งสภาจะต้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

3.1.5 ข้อบังคับ กฎหมาย ระเบียบ คำสั่งขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นรวมทั้งข่าวสารราชการที่ประชาชนควรรู้ และประชาชนต้องปฏิบัติ

3.1.6 ขั้นตอนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง เงื่อนไขการติดต่อกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การชำระภาษีต่าง ๆ การขออนุญาตก่อสร้างอาคาร เป็นต้น ให้ประชาชนรู้ว่าขั้นตอนปฏิบัติอย่างไร ต้องใช้หลักฐาน เอกสารประกอบอะไรและต้องใช้เวลาานเท่าใด

3.1.7 ผลการดำเนินงานตามแผน/โครงการต่าง ๆ ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ควรที่จะได้สรุปเสนอให้ประชาชนได้รับทราบว่าทำอะไร เมื่อไร เพื่อให้ประชาชนได้ ทราบล่วงหน้า เพื่อจะได้ติดตามตรวจสอบการดำเนินงานได้

3.1.8 เอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเฉพาะผลการสอบราคาหรือประกวดราคาเปิดเผยให้ประชาชนรู้ จะทำให้ประชาชน ได้ตรวจและเกิดความมั่นใจ

3.1.9 ข้อมูลด้านการเงิน-การคลัง ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นตัวชี้ถึงความสุจริตขององค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จะเปิดเผยเป็นระยะ ๆ ว่ามีรายรับเท่าใด มีรายจ่ายอะไรเท่าใด

3.1.10 ข้อมูลอื่น ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่าควรเปิดเผยและเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

3.2 สำหรับวิธีการเผยแพร่ข้อมูลตามข้อ 3.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรคำนึงถึงความเหมาะสมที่จะสามารถทำให้ประชาชน ได้รับรู้อย่างกว้างขวางที่สุด ได้แก่

3.2.1 การปิดประกาศ ณ สำนักงานที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือตามแหล่งชุมชน อาจจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารประจำทุกหมู่บ้าน ชุมชน

3.2.2 การประชุมชี้แจงเป็นครั้งคราว หรือประชุมสัญจร ไปตามหมู่บ้าน ชุมชนต่าง ๆ

3.2.3 ให้สมาชิกสภาท้องถิ่น ช่วยประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในแต่ละหมู่บ้านชุมชน

3.2.4 การให้ระบบหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสายรวมทั้งการใช้สื่อท้องถิ่นอาจเป็นสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ เป็นต้น

3.2.5 การจัดทำเป็นวารสารหรือเอกสารแจกจ่ายแก่ประชาชนตามระยะเวลาที่สมควร อาจเป็นปีละ 2-3 ครั้ง หรือทุกเดือนก็ได้

การเลือกใช้วิธีการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในแต่ละท้องถิ่นใช้วิธีต่าง ๆ กัน แต่ควรทำพร้อมกันไปหลายวิธีเพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง

4. หลักการมีส่วนร่วม ถือเป็นหลักการที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอนตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภา หรือ ผู้บริหารท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการบริหารงานตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจทำอะไร อย่างไร รวมทั้งการตรวจสอบและการประเมินผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสุดท้ายประชาชนย่อมมีสิทธิเห็น้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประชาชนเห็นว่าปฏิบัติงานเสียหาย ล้มเหลวหรือมีพฤติกรรมเสื่อมเสีย

นอกจากนั้นกฎหมายยังได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรา 176 กำหนดให้องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เช่นในมาตรา 16 (16) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอย่างน้อยได้แก่

4.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งแผนพัฒนาสามปี และแผนพัฒนาประจำปี เนื่องจากแผนพัฒนาเป็นเครื่องชี้ทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น และเป็นตัวกำหนดแนวทางการจัดสรรทรัพยากร รวมทั้งงบประมาณเพื่อสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยประชาชนโดยประชาชน

4.1.1 มีส่วนร่วมในการคิด และกำหนดจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการร่วมเสนอปัญหา ความต้องการและร่วมเสนอโครงการ/กิจกรรม เพื่อการพัฒนาในรูปแบบกระบวนการประชาคม

4.1.2 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมว่าทิศทางการพัฒนาของท้องถิ่นจะเดินไปในทางใดควรทำอะไรก่อนอะไรหลัง เป็นต้น

4.1.3 ร่วมดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ สามารถดำเนินการได้หลายวิธี ได้แก่ ดำเนินการเอง อุดหนุนงบประมาณให้หน่วยงานอื่น

4.1.4 ร่วมประเมินผล เมื่อดำเนินโครงการแล้ว ผู้ที่จะประเมินผลได้ดีที่สุด คือ ประชาชนเพราะประชาชนสามารถบอกได้ชัดเจนว่าโครงการนั้น ๆ มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด

4.2 มีส่วนร่วมในการจัดซื้อ-จัดจ้าง ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่นกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2548 กำหนดให้ องค์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้งผู้แทนชุมชนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้างให้เกิดความถูกต้อง โปร่งใสและเป็นธรรม เป็นต้น

4.3 ประชาชนมีสิทธิเข้าร่วมประชุมสภาท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องแจ้งสาระการประชุมให้ประชาชนทราบทุกครั้ง และอำนวยความสะดวกในการให้ประชาชนเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภา

4.4 ประชาชนมีสิทธิในการเสนออุทธรณ์ข้อบังคับของท้องถิ่นเพื่อในสภาท้องถิ่นพิจารณาออกกฎข้อบังคับของท้องถิ่นตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

พ.ศ. 2542 เช่น กรณี อบต. จะกำหนดข้อบังคับตำบล ควรที่จะได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นก่อนเข้าสู่การพิจารณาของสภาเพื่อให้ข้อบังคับได้รับการยอมรับจากประชาชน เป็นต้น

4.5 ประชาชนมีสิทธิถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นที่มีความประพฤติเสื่อมเสียได้ตามพ.ร.บ. ว่าด้วยการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องสร้างระบบ กลไก ที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินงานในทุกขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

5. **หลักความผิชอบ** หลักข้อนี้มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตระหนักในอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชน มีความใส่ใจต่อปัญหาของชุมชนและมีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผล โดยไม่เลือกปฏิบัติและมีความกล้าหาญที่จะยอมรับผลการกระทำ โดย

5.1 การจัดการบริหารสาธารณะอย่างมีคุณภาพ เป็นธรรมและทั่วถึงทั้งในและนอกสถานที่ ให้ประชาชนเป็นที่พึงได้เมื่อเกิดความเดือดร้อน

5.2 เอาใจใส่ต่อปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร้องทุกข์ และแจ้งความเดือดร้อนได้สะดวก รวมทั้งควรมีผู้มีผู้รับเรื่องร้องทุกข์

5.3 มีความจริงใจในการนำโครงการกิจกรรมที่เสนอโดยประชาชน / ประชาคม นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วน

5.4 นำเอาโครงการ/กิจกรรม ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนา ไปจัดทำข้อบังคับหรือกฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามที่สัญญาไว้กับประชาชน หากทำไม่ได้ก็ต้องแจ้งให้ประชาชนทราบ

6. **หลักความคุ้มค่า** เป็นการเน้นประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยใช้ทรัพยากร /งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน รวมทั้งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืน โดยควรดำเนินการ ดังนี้

6.1 การดำเนินผลงาน/โครงการจะต้องมีการจัดลำดับความจำเป็นเร่งด่วนว่าควรจะทำโครงการอะไรก่อน-หลัง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

6.2 ในการจัดซื้อ-จัดจ้าง ต้องมุ่งให้เกิดการประหยัดหากสามารถต่อรองราคากับผู้รับจ้างให้ได้ราคาที่ต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ ก็จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณเหลือไปดำเนินการในโครงการอื่นเพิ่มขึ้นและทำให้ประชาชนได้รับผลประโยชน์มากขึ้น

6.3 มีการรณรงค์ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ให้มีความระมัดระวังในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งควรมีกิจกรรมบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้ได้นาน

6.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดตั้งคณะกรรมการติดตามตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณไม่ให้รั่วไหลสูญเปล่า โดยสภาท้องถิ่นสามารถมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ในการติดตาม ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของฝ่ายบริหาร เช่น กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถดำเนินการได้โดยอาศัยอำนาจตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2538 ข้อ 89

6.5 การบริหารจัดการครุภัณฑ์ต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำทะเบียนคุมให้ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน และการควบคุมการใช้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์แปรประโยชน์ต่อส่วนรวม

6.6 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรคำนึงถึงความควรที่จะกระทำ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลบางแห่งยังไม่ความพร้อมในการจัดเก็บขยะ ไม่มีรถและพนักงานจัดเก็บขยะแต่กลับใช้งบประมาณจัดซื้อถังขยะแจกให้ประชาชนเพื่อรองรับขยะโดยไม่มีผู้จัดเก็บขยะ การใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่าก็ไม่สมควรกระทำ

สรุป ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลควรตระหนักและมองเห็นความสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาล ประยุกต์ใช้ในการบริหารงานเพื่อเป้าหมาย โดยเฉพาะในเรื่องของความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนการยึดหลักกฎหมายในการปฏิบัติงาน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจในการบริหาร ในขณะเดียวกันจำเป็นจะต้องสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน ในเรื่องบทบาทหน้าที่ที่มีส่วนร่วมเพื่อระดมความคิด แสวงหาความรู้ความสามารถของประชาชน เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมเสียสละ พัฒนาท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ของท้องถิ่นโดยส่วนรวม

กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

ประเทศไทยมีการพยายามดำเนินการเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในภาครัฐและภาคประชาชน โดยเริ่มจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นสำคัญ หลังจากนั้นก็มีกฎหมายที่บัญญัติให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ตลอดจนมีแนวปฏิบัติมากมาย ดังนี้

1. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

ถวิลวดี บุรีกุล (2548 : 259) กฎหมายนี้ให้ความสำคัญกับการร่วมรับรู้ของประชาชน ประชาชนมีสิทธิในการทราบข้อมูลข่าวสารและสิทธิในการขอข้อมูลข่าวสารของทางราชการ บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตามย่อมมีสิทธิเข้าตรวจสอบของสำเนาหรือขอสำเนาที่มี

คำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารได้ นอกจากนี้หากผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่คนตาม มาตรา 7 หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจสอบได้ตาม มาตรา 9 หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่คนตามมาตรา 11 หรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือเห็นว่า คนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารได้ โดยมีรายละเอียดในมาตราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

หมวด 1 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

หมวด 7 หน่วยงานของรัฐต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อย

ดังต่อไปนี้ลงสิ่งพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

1. โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน
2. สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน
3. สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลข่าวสารหรือตำแหน่งในการติดต่อกับ

หน่วยงานของภาครัฐ

4. กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หรือหนังสือเวียน ระเบียบแบบแผน นโยบาย หรือการตีความ ทั้งนี้ เฉพาะที่จัดให้มีขึ้นโดยสภาพอย่างถูกต้องเพื่อให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง

5. ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด ข้อมูลข่าวสารใดที่ได้รับการจัดพิมพ์เพื่อให้แพร่หลายตามจำนวนพอสมควรแล้ว ถ้ามีการลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาโดยอ้างอิงถึงสิ่งพิมพ์นั้นก็ให้ถือว่าเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติวรรคหนึ่งแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐรวบรวมและจัดให้มีข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งไว้เผยแพร่เพื่อขายหรือจำหน่ายแจก ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นตามที่เห็นสมควร

มาตรา 9 ภายใต้บังคับ มาตรา 14 และมาตรา 15 หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างน้อยดังต่อไปนี้ไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

1. ผลการพิจารณาหรือคำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นแย้งและคำสั่งที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาวินิจฉัยดังกล่าว

2. นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาตาม มาตรา 7(4)

3. แผนงาน โครงสร้างการและงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ

4. คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีผลกระทบถึงสิทธิหน้าที่ของเอกชน

5. สิ่งพิมพ์ที่ได้มีการอ้างอิงถึงตามมาตรา 7 วรรคสอง

6. สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญา
ร่วมกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ

7. มติคณะรัฐมนตรี หรือมติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมายหรือโดยมติคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้ระบุรายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงาน ข้อเท็จจริง หรือข้อมูล ข่าวสารที่นำมาให้การพิจารณาไว้ด้วย

8. ข้อมูลข่าวสารอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด ข้อมูลข่าวสารที่จัดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ตามวรรคหนึ่ง

ถ้ามีส่วนที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผยตามมาตรา 14 หรือมาตรา 15 อยู่ด้วย ให้ลบหรือตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นให้ที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนนั้น

บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารตามมาตราหนึ่งได้ ให้กรณีที่เหมาะสมหน่วยงานของรัฐ โดยความเห็นของคณะกรรมการ จะวางหลักเกณฑ์เรียกค่าธรรมเนียมในการนั้นก็ได้อีกในการนี้ให้คำนึงถึงการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยประกอบด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายเฉพาะบัญญัติเป็นอย่างอื่น

คนต่างด้าวจะมีสิทธิตามมาตราหนึ่งเพียงใดให้เป็นไปตามที่กำหนดโดยกฎกระทรวง
มาตรา 10 บทบัญญัติ มาตรา 7 และมาตรา 9 ไม่กระทบถึงข้อมูลข่าวสารของ
ราชการที่มีกฎหมายเฉพาะกำหนดให้มีการเผยแพร่หรือเปิดเผยด้วยวิธีการอย่างอื่น

มาตรา 11 นอกจากข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว หรือที่มีการจัดให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้แล้ว หรือที่มีการจัดให้ประชาชนได้ค้นคว้าตาม
มาตรา 26 แล้ว ถ้าบุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการและคำขอของผู้นั้นระบุข้อมูล
ข่าวสารที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจ ได้ตามควรให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูล
ข่าวสารนั้นให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควรเว้นแต่ผู้นั้นขอจำนวนมาหรือบ่อยครั้ง โดยไม่มีเหตุผล
อันสมควร

ข้อมูลข่าวสารของราชการใดมีสภาพที่อาจบอบสลายง่าย หน่วยงานของรัฐจะขอ
ขยายเวลาในการจัดหาให้หรือจะจัดทำสำเนาให้ในสภาพอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อมิให้เกิดความเสียหาย
แก่ข้อมูลข่าวสารนั้นก็ได้อีก

ข้อมูลข่าวสารของราชการที่หน่วยงานของรัฐจัดหาให้ตามวรรคหนึ่งต้องเป็นข้อมูลที่มีอยู่แล้วในสภาพที่พร้อมจะให้ได้ มิใช่เป็นการต้องไปจัดทำวิเคราะห์ จำแนก รวม หรือจัดให้มีขึ้นใหม่ เว้นแต่เป็นการแปรสภาพเป็นเอกสารจากข้อมูลข่าวสารที่บันทึกไว้ในระบบการบันทึกภาพหรือเสียงระบบคอมพิวเตอร์หรือระบบอื่นใด ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่ากรณีที่ชอบหรือมิใช่การแสวงหาผลประโยชน์แก่สาธารณะหน่วยงานของรัฐจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้นให้ก็ได้

บทบัญญัติวรรคสามไม่เป็นการห้ามหน่วยงานของรัฐที่จะจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการใด ขึ้นใหม่ให้แก่ผู้ร้องขอหากเป็นการสอดคล้องด้วยอำนาจหน้าที่ตามปกติของหน่วยงานของรัฐนั้นอยู่แล้ว

ให้นำความในมาตรา 9 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ มาใช้บังคับแก่การจัดหาข้อมูลข่าวสารให้ตามมาตรานี้ โดยอนุโลม

มาตรา 12 ในกรณีที่มีผู้ยื่นคำขอข้อมูลข่าวสารของราชการตาม มาตรา 11 แม้ว่าข้อมูลข่าวสารที่ขอจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานส่วนสาขาของหน่วยงานแห่งนั้น หรือจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐอื่นก็ตาม ให้หน่วยงานของรัฐที่รับคำขอให้คำแนะนำเพื่อไปยังคำขอต่อหน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น โดยไม่ชักช้า

ถ้าหน่วยงานของรัฐรับคำขอเห็นว่าข้อมูลข่าวสารที่มีคำขอเป็นข้อมูลข่าวสารที่จัดทำโดยหน่วยงานของรัฐแห่งอื่น และได้ระบุนำการเปิดเผยไว้ตามระเบียบที่กำหนดตามมาตรา 16 ให้ส่งคำขอนั้นให้หน่วยงานของรัฐผู้จัดทำข้อมูลข่าวสารนั้นพิจารณาเพื่อมีคำสั่งต่อไป

มาตรา 13 ผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารตาม มาตรา 7 หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารไว้ให้ประชาชนตรวจดูได้ตาม มาตรา 9 หรือไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตนตาม มาตรา 11 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้า หรือเห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันสมควร ผู้นั้นมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการ เว้นแต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตาม มาตรา 15 หรือคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านตาม มาตรา 17 หรือคำสั่งไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตาม มาตรา 25

2. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2545

ถวิลวดี บุรี (2548 : 266) ประกาศใช้ ณ วันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2545 เพื่อเป็นการสมควรปรับปรุงระบบบริหารราชการ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ และการให้บริการแก่ประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้การบริหารราชการ

แนวทางใหม่ ต้องมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและแผนการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถประเมินผลการปฏิบัติราชการในระดับได้อย่างชัดเจน มีกรอบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการกำกับกำหนดยุทธศาสตร์และแผนการปฏิบัติราชการ ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับเรื่องประโยชน์สุขของประชาชน และการกระจายภารกิจและทรัพยากรให้ท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน ดังประกฎในมาตรา 3/1 ดังนี้

มาตรา 3/1 การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงาน

การจัดสรรงบประมาณ และบรรจุแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องคำนึงถึงหลักการตามวรรคหนึ่ง

ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องให้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คำนึงถึงความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนการเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรานี้ จะตราพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติราชการและการสั่งการให้ส่วนราชการปฏิบัติก็ได้

3. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

พ.ศ. 2546

ถวิลวดี บุรีกุล (2548 : 261) กฎหมายนี้เป็นกฎหมายที่ออกมาเพื่อให้หน่วยงานราชการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่ดี ที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีความโปร่งใสในการทำงาน มีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า มีการอำนวยความสะดวกสนองต่อความต้องการของประชาชน และมีผลการประเมินผลการทำงาน มีการลดขั้นตอนการทำงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตาม พ.ร.บ. ระเบียบราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 โดยเหตุผลในการประกาศให้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้คือ โดยที่มีการปฏิรูประบบราชการเพื่อให้การปฏิบัติงานของส่วนราชการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ และให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งการบริหารราชการและการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการนี้ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการ

บ้านเมืองที่ดี เพื่อให้บริหารราชการแผ่นดินเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ที่เกินความจำเป็นและประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการรวมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ และเนื่องจาก มาตรา 3/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 บัญญัติให้การกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการปฏิบัติราชการและการสั่งการให้ส่วนราชการและข้าราชการและข้าราชการปฏิบัติราชการ เพื่อให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีกระทำโดยเป็นพระราชกฤษฎีกา จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกา นี้รายละเอียดที่สำคัญปรากฏในหลายมาตราอันเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

หมวด 1 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

หมวด 6 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริการราชการเพื่อบรรลุนิติ

เป้าหมาย ดังต่อไปนี้

1. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน
2. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ
3. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ
4. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น
5. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์
6. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนอง

ความต้องการ

7. มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ โดยในแต่ละเป้าหมายจะมีวิธีการดำเนินการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมดังต่อไปนี้

การบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน

มาตรา 7 การบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน หมายถึง การปฏิบัติราชการที่มีเป้าหมายส่วนเพื่อให้เกิดความผาสุกและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนความสงบและปลอดภัยของสังคมส่วนรวม ตลอดจนประโยชน์สูงสุดของประเทศ

มาตรา 8 ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ส่วนราชการจะต้องดำเนินการโดยถือว่า ประชาชนเป็นศูนย์กลางที่จะได้รับการบริการจากรัฐและจะต้องมีแนวทางการบริหารราชการ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดภารกิจของรัฐและส่วนราชการต้องเป็น ไปเพื่อวัตถุประสงค์ตาม มาตรา 7 และสอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐและนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อสภา
  2. การปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการต้องเป็น ไปโดยข้อสัจสุจริตสามารถตรวจสอบได้และมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น
  3. ก่อนเริ่มดำเนินการส่วนราชการต้องจัดให้มีการศึกษาวิเคราะห์ผลดีและผลเสียให้ครบถ้วนทุกด้าน กำหนดขั้นตอนการดำเนินการที่โปร่งใส มีกลไกตรวจสอบการดำเนินในแต่ละขั้นตอน ในกรณีที่ภารกิจใดจะมีผลกระทบต่อประชาชนส่วนราชการต้องดำเนินการรับฟังความคิดเห็น ของประชาชน หรือชี้แจงทำความเข้าใจเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับจากภารกิจนั้น
  4. ให้เป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะต้องคอยรับฟังความคิดเห็น และความพึงพอใจของสังคม โดย รวมและประชาชนผู้รับบริการ เพื่อปรับปรุงหรือเสนอแนะต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อให้มีการปรับปรุงวิธีปฏิบัติราชการให้เหมาะสม
  5. ในกรณีที่เกิดปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินการให้ส่วนราชการดำเนินการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคนั้น โดยเร็ว ในกรณีที่ปัญหาหรืออุปสรรคนั้นเกิดขึ้นจากส่วนราชการอื่น หรือระเบียบข้อบังคับที่ออกโดยส่วนราชการอื่น ให้ส่วนราชการแจ้งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุง โดยเร็วต่อไปและให้แจ้งคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ทราบด้วย
- การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ส่วนราชการกำหนดวิธีการปฏิบัติให้เหมาะสมกับภารกิจแต่ละเรื่องทั้ง ก.พ.ร. จะกำหนดแนวทางการดำเนินการทั่วไปให้ส่วนราชการปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรานี้ก็ได้
- การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน ในหมวดที่ 4 มาตรา 27 – 32 ดังนี้
- หมวด 5 การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน
- มาตรา 30 ในกระทรวงหนึ่ง ให้เป็นหน้าที่ของปลัดกระทรวงที่จะต้องให้ส่วนราชการภายในกระทรวงที่รับผิดชอบปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริการประชาชนร่วมกันจัดตั้งศูนย์บริการร่วมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายหรือ กฎอื่นใดทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนสามารถติดต่อสอบถาม ขอรหัสข้อมูล ขออนุญาต ขออนุมัติในเรื่องใดที่เป็นอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในกระทรวงเดียวกัน โดยติดต่อเจ้าหน้าที่ ณ ศูนย์บริการร่วมเพียงแห่งเดียว

มาตรา 31 ในศูนย์บริการร่วมตามมาตรา 30 จัดให้มีเจ้าหน้าที่รับเรื่องราวต่าง ๆ และดำเนินการส่งต่อให้เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินต่อไป โดยให้มีข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของทุกส่วนราชการในกระทรวง รวมทั้งแบบคำขอต่าง ๆ ไว้ให้พร้อมที่จะบริการประชาชนได้ ณ ศูนย์บริการร่วมให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องที่จะต้องจัดพิมพ์รายละเอียดของเอกสารหลักฐานที่ประชาชนจะต้องจัดทำมาในการขออนุมัติหรือขออนุญาตในแต่ละเรื่องมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ของศูนย์บริการร่วมและให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการร่วม ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนที่มาติดต่อได้ทราบในครั้งแรกที่มาติดต่อ และตรวจสอบว่าเอกสารหลักฐานที่จำเป็นดังกล่าวที่ประชาชน ได้ยื่นมาครบถ้วนหรือไม่ พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบถึงระยะเวลาที่จะต้องใช้ในการดำเนินการในเรื่องนั้น

ในการยื่นคำร้องหรือคำขอต่อศูนย์บริการร่วมตามมาตรา 30 ให้ถือว่าเป็นการยื่นต่อส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดตามที่ระบุไว้ในกฎหมายหรือกฎแล้ว

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง หากมีปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมายหรือกฎในเรื่องใดให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องแจ้งให้ ก.พ.ร. ทราบ เพื่อดำเนินการเสนอคณะรัฐมนตรีให้มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการตามกฎหมายหรือกฎนั้นต่อไป

มาตรา 32 ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าส่วนอำเภอ ที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการบริการประชาชนในเรื่องเดียวกันหรือต่อเนื่องกันในจังหวัด อำเภอ หรือกิ่งอำเภอนั้น ร่วมจัดตั้งศูนย์บริการร่วมไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ หรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ หรือสถานที่อื่นตามที่เห็นสมควร โดยประกาศให้ประชาชนทราบและให้นำความในมาตรา 30 และมาตรา 31 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชนในหมวดที่ 7 มาตรา 37-44

หมวด 7 การอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการของประชาชน
 มาตรา 37 ในการปฏิบัติราชการที่เกี่ยวข้องกับการบริการประชาชนหรือติดต่อประสานงานระหว่างส่วนราชการด้วยกันให้ส่วนราชการกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงานแต่ละงานและประกาศให้ประชาชนและข้าราชการทราบเป็นการทั่วไป ส่วนราชการมิได้กำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงานใดและ ก.พ.ร. พิจารณาเห็นว่างานนั้นมีลักษณะที่สามารถกำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จได้หรือส่วนราชการได้กำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จไว้แต่ ก.พ.ร. เห็นว่าเป็นระยะเวลาที่ล่าช้าเกินสมควร ก.พ.ร. จะกำหนดเวลาแล้วเสร็จให้ส่วนราชการนั้นต้องปฏิบัติก็ได้ให้

เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่จะต้องตรวจสอบให้ข้าราชการปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จตาม กำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่ได้รับการร้องเรียนหรือเสนอแนะจากข้าราชการหรือส่วนราชการอื่นใน เรื่องใด ให้ส่วนราชการที่ออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศนั้นพิจารณาโดยทันทีและในกรณี ที่เห็นว่า การร้องเรียนหรือเสนอแนะนั้นเกิดจากความเข้าใจผิดหรือความไม่เข้าใจในกฎระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศให้ชี้แจงให้ผู้ร้องเรียนหรือเสนอแนะทราบภายในสิบห้าวันการร้องเรียน หรือเสนอแนะตามวรรคสองและจะแจ้งผ่าน ก.พ.ร. ก็ได้ ในกรณีที่ ก.พ.ร. เห็นว่ากฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หรือประกาศใดมีลักษณะตามวรรคหนึ่ง ให้ ก.พ.ร. แจ้งให้ส่วนราชการที่ออก กฎ ระเบียบ ข้อบังคับหรือประกาศนั้นทราบเพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิกต่อไปโดยเร็ว

มาตรา 43 การปฏิบัติราชการในเรื่องใด ๆ โดยปกติให้ถือว่าเป็นเรื่องเปิดเผย เว้นแต่ กรณีมีความจำเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของประเทศ ความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลจึงให้ กำหนดเห็นความลับที่จำเป็น

มาตราที่ 44 ส่วนราชการต้องจัดให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่าย แต่ละปี รายการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างที่จะดำเนินการ ในปีงบประมาณนั้นและสัญญาใด ๆ ที่ได้มี การอนุมัติให้จัดซื้อหรือจัดจ้างแล้ว ให้ประชาชนสามารถขอดูหรือตรวจสอบได้ ณ สถานที่ทำการ ของส่วนราชการ และระบบเครือข่ายสารสนเทศของส่วนราชการ ทั้งนี้การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว ต้องไม่ก่อให้เกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบหรือเสียหายแก่บุคคลใดในการจัดซื้อหรือจัดจ้าง

ในการจัดทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง ห้ามมิให้ข้อความหรือข้อตกลงห้ามมิให้เปิดเผย ข้อความหรือข้อตกลงในสัญญาดังกล่าว เว้นแต่ข้อมูล ที่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมาย กฎ ระเบียบหรือ ข้อบังคับที่เกี่ยวกับความคุ้มครองทางราชการ หรือในส่วนที่เป็นความลับทางการค้า

กฎหมายที่นำเสนอนี้เป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น อย่างไรก็ตามก็ตีกฎหมายต่าง ๆ ที่มีได้ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญจำเป็นต้องได้การแก้ไข ทั้งยังมีกฎหมายอีกหลายฉบับที่ รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ว่าต้องมี แต่ยังมีได้ออกมาบังคับใช้แต่อย่างใด ทำให้ประชาชนยังขาด ช่องทางในการเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมได้อย่างสมบูรณ์จัดได้ว่าพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายหลักที่เป็นแนวปฏิบัติ แก่ข้าราชการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง ที่รัฐกระจายอำนาจที่รัฐกระจายอำนาจทั้งทางการเมืองและการบริหาร ให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจปกครองตนเอง หน่วยการปกครองของการปกครองท้องถิ่นมีฐานะเป็นตัวแทนของประชาชนซึ่งตั้งขึ้น โดยกฎหมายของรัฐและมีฐานะเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ มีผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น

สุวรรณ พิลิตานนท์ (2546 : 6) องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีพื้นที่รับผิดชอบในเขตตำบลที่อยู่นอกเหนือเขตเทศบาล หรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ยกเว้นองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีความเป็นอิสระในการดำเนินงานภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด มีรายได้ และมีทรัพย์สินเป็นของตนเองตั้งแต่พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน ได้มีการประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งสิ้น 6,744 แห่ง

1. โครงสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงสร้างการบริหารงานตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ซึ่งมีโครงสร้างการบริหารงาน 2 ส่วนประกอบด้วย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย ม.ป.ป. : 9-22)

1.1 สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในองค์การบริหารส่วนตำบล ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 1 หมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 2 หมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละ 3 คน ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและรองประธานองค์การบริหารส่วนตำบล เลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ 3 ประการ คือ

1.1.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.1.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล
ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

1.1.3 ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตาม
กฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทาง
ราชการ

1.2 ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย นายกองค์การบริหาร
ส่วนตำบลคนหนึ่ง มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เกิน
จำนวน 2 คน ซึ่งมีใช้สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของ
องค์การบริหารส่วนตำบลตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย และอาจแต่งตั้ง
เลขานุการองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ 6 ประการ ดังนี้

1.2.1 กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหาร
ราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหาร
ส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

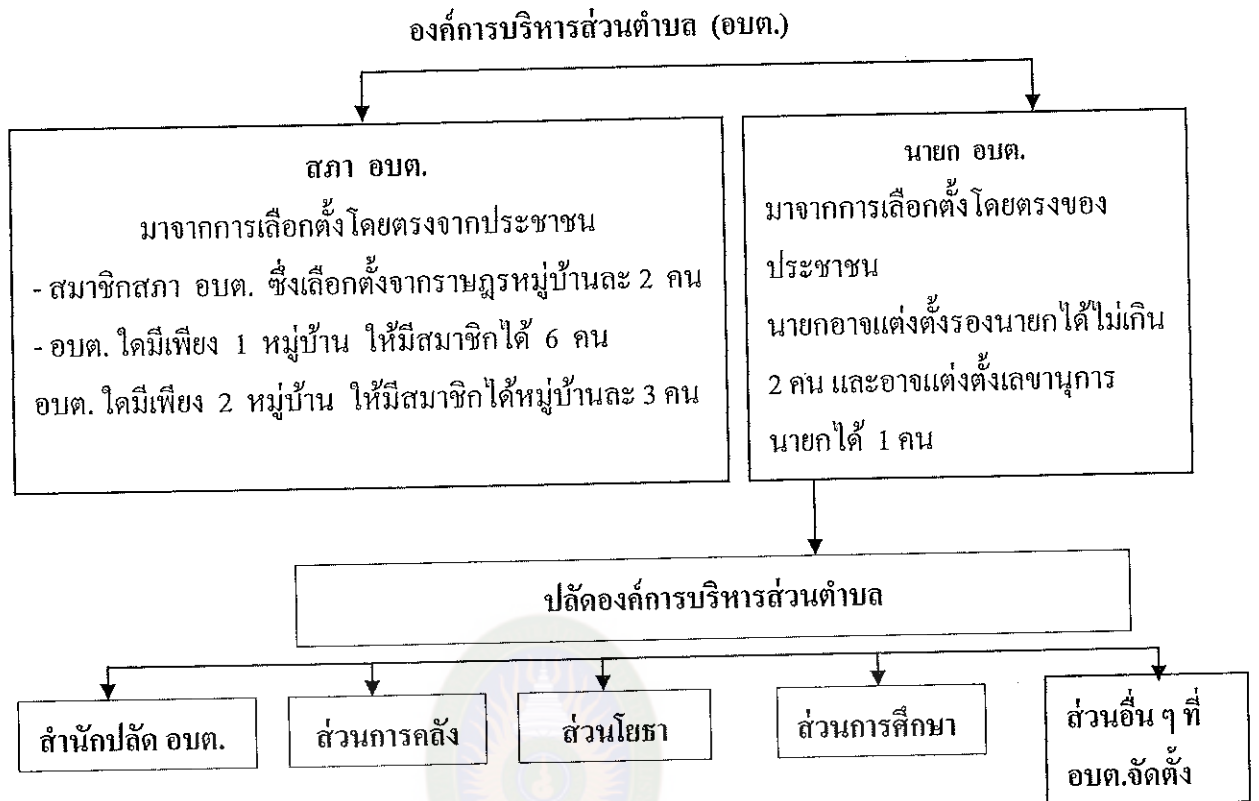
1.2.2 สั่ง อนุญาตและอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.2.3 แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปด้วยความ
เรียบร้อย

1.2.4 วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความ
เรียบร้อย

1.2.5 รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติการบริหารส่วนตำบล

1.2.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา : (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, ม.ป.ป : 9-22)

2. โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

2.1 สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เกี่ยวกับบริหารงานทั่วไป งานธุรการ งานสัญญา งานบุคคล งานประชาสัมพันธ์ งานบันทึกข้อมูล งานเลขานุการ เป็นต้น งานเกี่ยวกับนโยบายและแผนงาน ระเบียบกฎหมาย การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การสังคม สงเคราะห์ การส่งเสริมสวัสดิการเด็กและเยาวชน การพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบล และงานที่มีผู้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการใดในองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้ง ประสานงานการกำกับและเร่งรัดปฏิบัติราชการของส่วนราชการในองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามแนวนโยบายและแผนปฏิบัติการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.2 ส่วนการคลังทำหน้าที่เกี่ยวกับงานการจ่ายเงิน การรับเงิน การนำส่งเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจสอบบัญชีเอกสารการเงิน การตรวจสอบใบสำคัญ ฎีกางานเกี่ยวกับเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน เงินบำเหน็จ บำนาญ เงินอื่น ๆ งานเกี่ยวกับการจัดทำแสดงฐานะทางการเงิน การจัดทำบัญชีทุกประเภท ทะเบียนคุมเงินรายได้รายจ่ายต่าง ๆ งานพัฒนารายได้ การจัดเก็บรายได้ งานแผนที่ภาษี และทะเบียน ทรัพย์สิน การพัสดุ การบำรุงรักษา ซ่อมแซมพัสดุ งานสถิติการเงิน

การจัดทำบัญชีทุกประเภท ทะเบียนคุมเงินรายได้รายจ่ายต่าง ๆ งานพัฒนารายได้ การจัดเก็บรายได้ งานแผนที่ภาษี และทะเบียน ทรัพย์สิน การพัสดุ การบำรุงรักษา ซ่อมแซมพัสดุ งานสถิติการเงิน การคลัง และกิจกรรมทางวิชาการด้านการคลังและการบัญชีรวมทั้งงานที่รับมอบหมาย

2.3 ส่วนโยธา ทำหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมงานก่อสร้าง การซ่อมแซม การสำรวจ การจัดทำข้อมูลทางด้านโยธา การวิศวกรรม การจัดเก็บและทดสอบคุณภาพวัสดุ งานออกแบบและเขียนแบบ การตรวจสอบงานซ่อมแซมและการสาธารณูปโภคงานควบคุมอาคารกฎหมาย งานวางแผนและสถิติการปฏิบัติงานก่อสร้างและซ่อมบำรุง งานแผนงานด้านวิศวกรรมเครื่องจักรกล ควบคุมการปฏิบัติงานเครื่องจักรกลงานสนับสนุนการจัดทำแผนที่ภาษีและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามที่ได้รับมอบหมาย

2.4 ส่วนสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่เกี่ยวกับงานสาธารณสุข การส่งเสริม สุขภาพอนามัย การป้องกันและควบคุม โรค การสุขาภิบาล การรักษาความสะอาด การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การวางแผนประสานงานคุ้มครองดูแลและป่าไม้ ดิน น้ำ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติอื่น รวมทั้งการจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ และดำรงไว้ซึ่งสภาวะแวดล้อม ที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตของ สิ่งมีชีวิต และงานอื่นที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

2.5 ส่วนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี อันดีงามแลวิถีชีวิตของท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการเล่นกีฬา นันทนาการ ส่งเสริมและพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย

3. บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล

แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

3.1 บุคลากรฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้ง โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 อยู่ในวาระคราวละ 4 ปีนับตั้งแต่วันเลือกตั้ง สำหรับประธานสภา องค์การบริหารส่วนตำบลและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติขอสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีนายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง มีวาระดำรงตำแหน่งเท่ากับอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนเลขานุการสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 คน เลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

3.2 บุคลากรฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล ที่มาจากการเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 อยู่ในวาระคราวละ 4 ปีนับตั้งแต่วันเลือกตั้ง

3.3 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย

3.3.1 พนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการ โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณหมวดเงินเดือนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นหรือจากเงินงบประมาณ หมวดเงินอุดหนุนของรัฐบาลที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำมาจัดเป็นเงินเดือน

3.3.2 พนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานตามภารกิจ ที่มีลักษณะงานเป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนการทำงานของข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรืองานที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะของงาน

3.3.3 ข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือลูกจ้างของหน่วยงาน รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่องค์การบริหารส่วนตำบลร้องขอให้ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราว

จะเห็นได้ว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจะประกอบไปด้วยทั้งฝ่ายการเมืองซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนและฝ่ายประจำคือ ข้าราชการส่วนท้องถิ่นซึ่งมาจากการคัดเลือกตามระบบคุณธรรม นอกจากนี้ยังประกอบไปด้วยลูกจ้างและข้าราชการที่มาจากการร้องขอมาช่วยปฏิบัติราชการ บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการบริหาร ซึ่งหากบุคลากรมีความรู้ ความสามารถ มีประสิทธิภาพ ย่อมจะทำให้้องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ฐิติพร ดลवास. 2552 : 13-14)

4. ภารกิจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 บัญญัติให้้องค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจและหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม นอกจากนี้ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายดังกล่าว ้องค์การบริหารส่วนตำบลยังต้องมีภารกิจ และหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1 ภารกิจ และหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่

4.1.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

4.1.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

4.1.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

4.1.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

4.1.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

4.1.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

4.1.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี

ของท้องถิ่น

4.1.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

4.2 ภารกิจและหน้าที่อาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถเลือกจัดทำได้ตามความจำเป็น และความต้องการของท้องถิ่นแต่ละแห่ง

4.2.1 ให้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

4.2.2 ให้น้ำและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

4.2.3 ให้น้ำและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

4.2.4 ให้น้ำและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

4.2.5 ให้น้ำและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

4.2.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

4.2.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

4.2.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

4.2.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.2.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

4.2.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

4.2.12 การท่องเที่ยว

4.2.13 การผังเมือง

นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนด แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ยังบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจและ หน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นอีก 31 ประการ

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขโรค และการก่อสร้างอื่น ๆ
5. การสาธารณสุขการ
6. การส่งเสริม การฝึกและการประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
- 10 การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพของเด็ก สตรีคนชราและ ผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
12. การจัดให้มีการบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
13. การส่งเสริมกีฬา
14. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
15. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
16. การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
17. การกำจัดขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
18. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
19. การจัดให้มีการควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
20. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
21. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
22. การรักษาความปลอดภัยความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณะอื่น ๆ
23. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

24. การผังเมือง
25. การขนส่ง และวิศวกรรมจราจร การดูแลที่สาธารณะ
26. การควบคุมอาคาร
27. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
28. การรักษาความสงบเรียบร้อย
29. การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน
30. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

จากภารกิจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าภารกิจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชนระดับตำบลซึ่งมีขอบเขตตามที่พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 บัญญัติไว้ โดยทั่วไปจะเรียกว่าภารกิจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (ฐิติพร ดลवास. 2552 : 14-17)

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. ความหมายของการบริหารงาน

สมพร เพชรสุวรรณ (2543 : 21) ให้ความหมายของการบริหารงาน คือ การประสมประสานทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สุทธิ สุทธิสมบูรณ์ และสมาน รังสิโยกฤษณ์ (2542 : 1) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานหมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของและวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

สรุปการบริหารงาน หมายถึง กระบวนการที่คณะบุคคลร่วมมือกันดำเนินการโดยอาศัยทรัพยากรและวิธีดำเนินงานต่าง ๆ มาใช้ทั้งการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกในองค์การเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลมีภารกิจและหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งทาง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของ ประชาชนในท้องถิ่นของตนเองอันเป็นการแก้ปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชน โดยใช้ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเครื่องมือ (กรรมการปกครอง สำนักบริหารราชการ ส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2542 : 1) ดังนั้นการปฏิบัติงานตามภารกิจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องเริ่มจาก การสำรวจและรวบรวมปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง จากนั้นนำ ปัญหาและความต้องการที่รวบรวมได้มาจัดลำดับว่าปัญหาและความต้องการใดที่มีความสำคัญ มากกว่า แล้วนำแต่ละปัญหาและความต้องการมาทำการวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขและ สนองความต้องการนั้น ๆ ซึ่งจะกำหนดออกมาในรูปของแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล อัน ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปี แผนการดำเนินงานประจำปี เมื่อจัดทำแผนประจำปี เสร็จเรียบร้อยแล้วองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งเป็นการวางแผนการจัดหาและการใช้จ่ายเงินในปีนั้น ๆ โดยจะมีการประมาณรายรับที่คาดว่าจะ ได้รับ การประมาณการรายจ่ายที่จะดำเนินการภายในวงเงินประมาณรายรับที่กำหนดไว้ ซึ่งมีทั้งที่ องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้จัดเก็บเองและได้รับจัดสรรจากหน่วยงานอื่นเพื่อนำไปเบิกจ่าย เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามโครงการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายและเมื่อ องค์การบริหารส่วนตำบลมีเงินรายได้เพียงพอแล้วก็จะดำเนินการจัดหาพัสดุเพื่อดำเนินการตาม โครงการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในข้อบังคับรายจ่ายซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องทำการบริหาร โครงการให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแต่ละโครงการ และทำการติดตาม ประเมินผลรายงานผลให้คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อทราบและใช้เป็น ข้อมูลสำหรับการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ จะเห็นว่าหากปฏิบัติงานตามภารกิจและหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการปฏิบัติงานพัฒนาตำบลตามแผนพัฒนาสามปี และแผนการ ดำเนินงานประจำปีซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบล การนำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไปปฏิบัติ และการติดตาม ประเมินผล

2.1 ประเภทและการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้ระบุประเภทของแผนและองค์การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน ตำบลดังนี้

2.1.1 ประเภทของแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล มี 3 ประเภท คือ

- 1) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
- 2) แผนพัฒนาสามปี
- 3) แผนการดำเนินงาน

2.1.2 องค์การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่

- 1) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหาร

ส่วนตำบลประกอบด้วยปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นประธานกรรมการ หัวหน้าส่วนการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกส่วน ผู้แทนประชาคมท้องถิ่น คัดเลือก จำนวน 3 คน เป็นกรรมการ หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผนเป็นกรรมการและเลขานุการ และเจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผนหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ จัดทำร่างแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนด จัดทำร่างแผนการดำเนินงาน และจัดทำร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดตามแผนงาน

- 2) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วยผู้บริหารท้องถิ่นเป็น

ประธานกรรมการ รองนายกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบล คัดเลือกจำนวนไม่เกิน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวน 3 คน ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นที่ประชาคมท้องถิ่น คัดเลือกจำนวนไม่น้อยกว่า 3 คน แต่ไม่เกิน 6 คน กำนันในพื้นที่ที่องค์การบริหารส่วนตำบลตั้งอยู่ ปลัดอำเภอผู้ประสานงานประจำตำบล เป็นกรรมการ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นกรรมและเลขานุการ หัวหน้าส่วนการบริหารที่มีหน้าที่จัดทำแผนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นมีหน้าที่กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ การผังเมือง ปัญหาขององค์การบริหารส่วนตำบล และให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา การพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเห็นเกี่ยวกับแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลและติดตามประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

- 3) คณะกรรมการติดตามและประเมินผลพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วยสมาชิก

สภาท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสามคน ผู้แทนประชาคมท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผู้บริหารคัดเลือกจำนวนสองคน หัวหน้าส่วนการบริหาร

ที่คัดเลือกกันเองจำนวนสองคน ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้บริหารท้องถิ่นคัดเลือกจำนวนสองคน โดยให้คณะกรรมการเลือกหนึ่งคนทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการและกรรมการอีกหนึ่งคนทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการคณะกรรมการติดตามและประเมินผล มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดแนวทาง ดำเนินแนวทางวิธีการในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา รวมถึงรายงานผลและเสนอความคิดเห็นซึ่งได้จากการติดตามประเมินผลแผน พัฒนาต่อผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอต่อสภาท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น และประกาศผลการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกันอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งภายในเดือนธันวาคมของทุกปี ทั้งนี้ให้ปิดประกาศโดยเปิดเผยไม่น้อยกว่าสิบวัน

4) การทำแผนพัฒนาสามปี การจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล อันมีลักษณะเป็นนโยบาย แนวทาง แผนงาน โครงการในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด และยุทธศาสตร์การพัฒนาโดยมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลา 3 ปี มีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี โดยให้ประชาชนประชาคมได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการของตนเอง การจัดทำแผนพัฒนาสามปี มีวัตถุประสงค์เพื่อแปลงยุทธศาสตร์การพัฒนา และเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประสานการพัฒนา กับหน่วยงานการพัฒนาอื่น ๆ การจัดทำแผนพัฒนาสามปีจะต้องจัดทำให้เสร็จภายในเดือนมิถุนายน ก่อนงบประมาณประจำปี

5) การจัดทำแผนดำเนินงานประจำปี การจัดทำแผนพัฒนาดำเนินงานประจำปี เป็นแผนการดำเนินงานที่แสดงถึงรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ประจำปีงบประมาณ อันมีลักษณะเป็นแนวทางปฏิบัติและรายการประสานแผนงานและโครงการจังหวัด อำเภอ ตำบล และการดำเนินงานของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งจัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและแก้ไขปัญหาของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำแผนดำเนินงานประจำปีมีวัตถุประสงค์เพื่อแปลงแผนพัฒนาสามปีไปสู่การปฏิบัติ และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดซื้อจัดจ้างงบประมาณประจำปี การจัดทำแผนดำเนินงานประจำปีจะต้องจัดทำให้เสร็จภายในเดือนธันวาคมของทุกปี

2.2 การจัดหางบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการหางบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 งบประมาณ หมายถึง แผนหรืองานสำหรับประมาณการด้วยรายรับและรายจ่ายแสดงในรูปตัวเลขจำนวนเงิน การตั้งงบประมาณ คือ การแสดงแผนดำเนินงานออกเป็นตัวเลขจำนวนเงิน

จึงสรุปได้ว่า งบประมาณ หมายถึง แผนงานหรืองานสำหรับประมาณการด้านรายรับรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งแสดงในรูปตัวเลขจำนวนเงิน และการตั้งงบประมาณเป็นการแสดงแผนดำเนินงานออกเป็นตัวเลขจำนวนเงิน ดังนั้น ในแต่ละปีองค์การบริหารส่วนตำบลจึงจะต้องมีการจัดทำงบประมาณ รายจ่ายประจำปี เพื่อเป็นการวางแผนการจัดหาและการใช้จ่ายเงินในปีนั้น ๆ โดยจะมีการประมาณการรายรับที่คาดว่าจะได้รับและประมาณการรายจ่ายที่จะดำเนินการภายในวงเงินประมาณการรับที่กำหนดไว้การจัดทำงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลมีขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 หัวหน้าส่วนต่าง ๆ จัดทำประมาณการรายรับ และประมาณการรายจ่าย และให้หัวหน้าหน่วยงานคลังรวบรวมงานการเงินและสถิติต่าง ๆ ของทุกหน่วยงานเพื่อใช้ประกอบการคำนวณเขตตั้งงบประมาณเสนอต่อเจ้าหน้าที่งบประมาณ

2.2.2 เจ้าหน้าที่งบประมาณทำการพิจารณาตรวจสอบ วิเคราะห์และแก้ไขงบประมาณในขั้นต้น แล้วเสนอต่อคณะผู้บริหารท้องถิ่นเจ้าหน้าที่งบประมาณมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- 1) เรียกให้หน่วยงานต่าง เสนอประมาณการรายรับ และรายจ่ายตามระเบียบข้อบังคับคำสั่งหรือหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทย
- 2) วิเคราะห์งบประมาณและการจ่ายเงินของหน่วยงานต่าง ๆ
- 3) สั่งการ ควบคุม กำกับ ดูแล เจ้าหน้าที่จัดทำเอกสารงบประมาณและรวบรวมเป็นร่างงบประมาณรายจ่ายประจำปี

2.2.3 เมื่อผู้บริหารท้องถิ่น ได้พิจารณาอนุมัติให้ตั้งงบประมาณยอดใดเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปีแล้ว ให้เจ้าหน้าที่งบประมาณรวบรวมและจัดทำร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย เสนอต่อคณะผู้บริหารท้องถิ่นอีกครั้งหนึ่ง เพื่อคณะผู้บริหารท้องถิ่นได้นำเสนอต่อสภาท้องถิ่นภายในวันที่ 15 สิงหาคม

2.2.4 ในกรณีที่คณะผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาแล้วเห็นว่า ไม่สามารถที่จะทำร่างงบประมาณประจำปีเสนอต่อสภาท้องถิ่นได้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ให้เสนอขออนุมัติต่อสภาท้องถิ่นรายงานให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้รายงานนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

2.2.5 การพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างงบประมาณรายจ่ายของสภาท้องถิ่นและการพิจารณาอนุมัติร่างงบประมาณรายจ่ายของผู้มีอำนาจอนุมัติให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 การจัดเก็บและจัดหารายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

เมื่อมีการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีแล้วองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องทำการจัดเก็บและหารายได้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งมีทั้งที่เป็นผู้จัดเก็บเองและได้รับจัดสรรจากหน่วยงานอื่น ทั้งนี้ เพื่อให้มีเงินงบประมาณสำหรับนำไปใช้จ่ายในการดำเนินการตามข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีดังนี้

1. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย อากรการฆ่าสัตว์ และค่าธรรมเนียมรวมถึงผลประโยชน์อื่น อันเกิดจากการฆ่าสัตว์
2. ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน
3. ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร
4. ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา
5. ค่าธรรมเนียมการเล่นการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นการพนัน
6. ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล เงินอากรประทานบัตร ใบอนุญาตและอาญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการประมง ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้และค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน
7. ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ และค่าภาคหลวงปิโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม
8. เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
9. ภาษีมูลค่าเพิ่ม
10. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายได้ ดังต่อไปนี้
  - 10.1 รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 10.2 รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 10.3 รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล
  - 10.4 ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาตและค่าปรับตามที่กฎหมายกำหนด
  - 10.5 เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
  - 10.6 รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
  - 10.7 เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
  - 10.8 รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล
11. ขั้นตอนการจัดเก็บภาษีที่องค์การบริหารส่วนตำบล

ภาษีองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการจัดเก็บเองได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้าย ซึ่งมีขั้นตอนการจัดเก็บ ดังนี้

11.1 ระยะเตรียมการก่อนเก็บภาษี

11.2 แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และพนักงานจัดเก็บภาษี

11.3 ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเสียภาษี

อันจะทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อการเสียภาษี

11.4 สํารวจตรวจสอบทะเบียนผู้เสียภาษี ข้อมูลจากแผนที่ภาษี และทะเบียนทรัพย์สินหรือป้ายที่ปรากฏในท้องที่

11.5 จัดอบรมเจ้าหน้าที่ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษี เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานจัดเก็บภาษี

11.6 เตรียมเอกสารต่าง ๆ ให้พร้อมและเพียงพอ เพื่อจะทำให้การให้บริการแก่ประชาชนเป็นไปอย่างรวดเร็ว ถูกต้องเรียบร้อย

11.7 จัดเตรียมสถานที่สำหรับชำระภาษีให้มีความสามารถ สะดวกสบาย

12. ระยะปฏิบัติการจัดเก็บภาษี

12.1 รับแบบแสดงรายการเสียภาษี ที่ต้องเสียภาษีนํามาขึ้น

12.2 ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการกรอกแบบพิมพ์

12.3 ประเมินค่าภาษี

12.4 แจ้งการประเมินให้ผู้เสียภาษีทราบ เพื่อจะได้นำเงินมาชำระค่า

ภาษีตามเวลาที่กฎหมายกำหนด

12.5 รับชำระเงินค่าภาษี

13. ระยะติดตามประเมินผลการปฏิบัติ

13.1 ตรวจสอบทะเบียนผู้เสียภาษี เพื่อหาตัวผู้ที่ไม่มาขึ้นแบบแสดงรายการเสียภาษีภายในกำหนดเวลา

13.2 แจ้งให้ผู้ที่ยังไม่มาขึ้นแบบแสดงรายการเสียภาษีภายในกำหนดเวลามาทำการขึ้นแบบแสดงรายการเสียภาษี ในกรณีนี้จะต้องเรียกเงินเพิ่มจากผู้ชำระภาษีเกินกำหนดเวลาตามอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้

13.3 ดำเนินคดีต่อผู้ที่ไม่มาขึ้นแบบแสดงรายการเสียภาษีภายในกำหนดเวลา ซึ่งสามารถกระทำได้ 2 ทาง คือ 1) เปรียบเทียบปรับ 2) รวบรวมหลักฐานไปแจ้งต่อพนักงาน

สอบสวนฝ่ายปกครอง (สำหรับในส่วนภูมิภาค) หรือพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ (สำหรับใน กรุงเทพมหานคร) เพื่อดำเนินคดี

14. ระเบียบบังคับจัดเก็บภาษี

การบังคับจัดเก็บภาษี เป็นการใช้มาตรการขั้นรุนแรงตามกฎหมายเจ้า บังคับเพื่อให้ได้ค่าภาษีจากผู้ที่ไม่ยอมมาชำระภาษี โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ตรวจสอบทะเบียน ข้อมูล หรือรายชื่อผู้ค้างชำระภาษี

4.2 ทำหนังสือแจ้งเตือน ให้ชำระภาษี

4.3 ทำการยึดอายัดและขายทอดตลาดในกรณีที่คุณค้างชำระ ภาษีที่ค้างชำระนั้น ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจะออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ ยึดหรืออายัดและขายทอดตลาดทรัพย์สินของผู้ที่ค้างชำระภาษี โดยให้นำวิธีการในประมวล กฎหมายพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ โดยอนุโลม

15 การพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบล

หลังจากที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการจัดเก็บภาษีหรือจัดหา รายได้จนเพียงพอที่จะดำเนินการตามข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีแล้ว องค์การบริหาร ส่วนตำบลก็จะทำการจัดหาพัสดุตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี การจัดหาพัสดุหรือการจัดจ้าง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 จัดทำรายงานการขอซื้อหรือจ้าง เป็นการอนุมัติดำเนินการจัดซื้อหรือ จ้างต่อผู้มีอำนาจในการสั่งซื้อหรือสั่งจ้างตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2538 โดยในรายงานการขอซื้อหรือจ้างจะต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับ พักดูที่จะซื้อหรือจ้างวงเงินในการจัดซื้อหรือจ้างวงเงินในการจัดซื้อหรือจ้าง วิธีการจัดซื้อหรือจ้าง จะขึ้นอยู่กับวงเงินในการซื้อหรือการจ้าง ระยะเวลาดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ จัดซื้อจัดจ้าง

ขั้นที่ 2 จัดให้มีการเสนอราคาในการจัดซื้อหรือจ้างเพื่อให้มีการแข่งขันกัน เสนอราคา

ขั้นที่ 3 ขออนุมัติจัดซื้อหรือจ้างต่อผู้มีอำนาจในการสั่งซื้อหรือสั่งจ้าง

ขั้นที่ 4 ทำการก่อกั้นผูกพัน ซึ่งอาจจะทำการบันทึกตกลงซื้อขาย การบันทึกตกลงจ้าง สัญญาซื้อขาย หรือสัญญาจ้าง แล้วแต่กรณี ในกรณีก่อกั้นผูกพันเป็นสัญญาซื้อ ขาย หรือสัญญาจ้างจะต้องมีหลักประกันสัญญา

ขั้นที่ 5 การส่งมอบงานและการตรวจรับ

ขั้นที่ 6 ลงทะเบียนคุมพัสดุ

16. การเงินขององค์การบริหารส่วนตำบล

16.1 การรับเงิน เมื่อรับเงินทุกประเภทจะต้องมีการออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้ชำระเงินทุกครั้งภายในวันที่รับเงิน โดยมีขั้นตอนการรับเงินดังนี้

ขั้นที่ 1 รับเงิน

ขั้นที่ 2 ออกใบเสร็จรับเงิน

ขั้นที่ 3 รวบรวมจำนวนเงินที่รับ

ขั้นที่ 4 นำฝากธนาคาร หรือเก็บรักษาในตู้নিরক্ষ

16.2 การเก็บรักษาเงิน

เมื่อสิ้นเวลารับเงินจะต้องทำการรวบรวมจำนวนเงินที่ได้รับในแต่ละวันฝากธนาคาร หากนำฝากธนาคารในวันนั้น ไม่ทันให้เก็บรักษาไว้ในตู้নিরক্ষ และนำฝากธนาคารในวันถัดไป วงเงินที่เก็บรักษาในตู้নিরক্ষเก็บได้ไม่เกิน 20,000 บาท แต่สามารถขยายวงเงินต่อคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลได้รวมไม่เกิน 80,000 บาท ประกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการเก็บรักษาเงินในตู้নিরক্ষ จำนวน 3 คน ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าส่วนการคลังจำนวน 1 คน และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 2 คน หัวหน้าส่วนการคลังจะต้องเสนอรายงานเงินคงเหลือประจำวันผ่านปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลให้ประธานกรรมการบริหารส่วนตำบลทราบทุกวัน

16.3 การรับ-ส่งเงิน

การนำเงินไปฝากธนาคารหรือถอนเงินจากธนาคารในแต่ละวัน หากเป็นเงินสดเกิน 30,000 บาท หรือธนาคารอยู่ห่างไกลหรือไม่ปลอดภัย ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลจะแต่งตั้งคณะกรรมการรับหรือส่งเงิน ซึ่งเป็นพนักงานส่วนตำบลตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป จำนวน 2 คน เพื่อรับผิดชอบโดยให้มีหลักฐานการรับ-ส่งเงินระหว่างผู้มอบหรือผู้รับมอบเงินกับกรรมการผู้นำส่งหรือผู้รับไว้ทุกครั้งและจะต้องรายงานให้ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทราบทุกครั้ง

17. การเบิกจ่ายเงิน

เมื่อมีการเบิกจ่ายเงิน จะต้องวางฎีกา โดยมีขั้นตอนการเบิกจ่าย ดังนี้

ขั้นที่ 1 หัวหน้าส่วนผู้เป็นเจ้าของงบประมาณวางฎีกาเบิกเงินต่อหัวหน้าส่วนการคลัง

ขั้นที่ 2 หัวหน้าส่วนการคลังทำการตรวจฎีกา

ขั้นที่ 3 หัวหน้าส่วนการคลังนำฎีกาที่ผ่านการตรวจสอบแล้วพร้อมใบถอนเงินและเช็คเสนอให้ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอนุมัติฎีกาและลงนามในใบถอนเงินและเช็ค

ขั้นที่ 4 เมื่อได้รับการอนุมัติฎีกาแล้ว ให้หัวหน้าส่วนการคลังจ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่หรือผู้มีสิทธิรับเงิน

18. การบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล

เมื่อมีการรับหรือจ่ายเงินจะต้องนำหลักฐานการรับเงินหรือหลักฐานการจ่ายเงินไปบันทึกรายการในบัญชีเงินสดบัญชีเงินฝากธนาคารแล้วผ่านรายการไปบัญชีแยกประเภทและทะเบียนคุมต่าง ๆ

สรุป การปฏิบัติงานตามภารกิจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการปฏิบัติงานพัฒนาตำบลตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลประจำปี ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การนำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลไปปฏิบัติและการติดตามประเมินผล

องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด มี 6 แห่ง ดังนี้ (สำนักงานท้องถิ่นอำเภอจตุรพักตรพิมาน. 2556 : 19- 29)

1. องค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง

1.1 ที่ตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลดงกลาง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ประมาณ 7 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดร้อยเอ็ด 33 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดกับตำบลหัวช้างและตำบลดงแดง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดกับตำบลศรีโคตร อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออกเฉียง ติดกับป่าสังข์ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดกับตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2 เนื้อที่ ประมาณ 35.85 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 22,406.25 ไร่

1.3 ลักษณะภูมิประเทศ มีลักษณะเป็นที่ราบ

1.4 จำนวนหมู่บ้าน จำนวน 10 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 1,343 ครัวเรือน

1.5 ประชากร มีประชากรทั้งสิ้น 5,889 คน แยกเป็น ชาย 2,913 คน หญิง 2,889 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 164 คน/ตารางกิโลเมตร

1.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนา

1.6.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) ก่อสร้าง ถนนลาดยาง, ถนนคอนกรีต, ทางเท้าและสะพาน
- 2) ก่อสร้าง, ปรับปรุง บำรุงรักษา ถนน ท่อระบายน้ำและการวางท่อระบายน้ำ ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงรักษา ถนนท่อระบายน้ำ ถนนเพื่อการเกษตร
- 3) ปรับปรุงขยายเขตไฟฟ้าแรงต่ำเพื่อการเกษตรและไฟฟ้าสาธารณะชุมชน และขยายเขตบริการไฟฟ้า

1.6.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) จัดโครงการป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า, บำบัดและจัดการขยะ
- 2) การป้องกันการบุกรุกที่สาธารณะ
- 3) ส่งเสริมให้สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 4) งานแก้ไขดินให้เหมาะสมกับการเพาะปลูก
- 5) งานแก้ไขปัญหาการใช้สารเคมีไม่ถูกต้อง

1.6.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาด้านแหล่งน้ำ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) ก่อสร้าง ปรับปรุง ถังเก็บน้ำฝน จัดหาภาชนะเก็บน้ำฝน
- 2) ก่อสร้าง ปรับปรุง พัฒนาระบบประปา ขยายเขตประปา
- 3) ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม ขุดเจาะ พัฒนาระบบบ่อน้ำบาดาล
- 4) ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม พัฒนาฝายน้ำล้น
- 5) ก่อสร้าง ปรับปรุง ขุดสระน้ำ หนองน้ำ ขุดสระน้ำ คลอง ขุดลอกลำห้วย

และบ่อน้ำตื้น

1.6.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) ส่งเสริมเงินทุนสำหรับกลุ่มอาชีพ
- 2) ส่งเสริมการทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน
- 3) ส่งเสริมการฝึกอาชีพเสริมหลังฤดูเก็บเกี่ยว
- 4) งานส่งเสริมการเกษตร

พัฒนา ดังนี้

1.6.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการพัฒนาสังคม และคุณภาพชีวิต มีแนวทางการ

- 1) ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม บุกเบิกถมที่ อาคาร ห้องน้ำ เมรุ
- 2) งานพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน
- 3) ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 4) จัดตั้งสมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน
- 5) งานตำรวจอาสา
- 6) งานสังคมสงเคราะห์
- 7) รณรงค์และประชาสัมพันธ์

1.6.6 ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ท้องถิ่น มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา
- 2) สนับสนุนศูนย์วัฒนธรรมประจำตำบล
- 3) ส่งเสริมศาสนา ขนบธรรมเนียม และประเพณีท้องถิ่นรวมทั้งกิจกรรม

ต่าง ๆ

1.6.7 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาด้านสาธารณสุข มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

- 1) โครงการควบคุมและป้องกันโรค
- 2) แก้ไขปัญหาโรคเอดส์

1.6.8 ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาด้านการเมือง การบริหาร มีแนวทางการพัฒนา

ดังนี้

- 1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2) การพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร
- 3) การพัฒนาการบริหารการจัดการสำนักงาน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลคู่น้อย

2.1 ที่ตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลคู่น้อย ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลคู่น้อย

อำเภอจตุรพักตรพิมานจ.ร้อยเอ็ด ติดกับถนนทางหลวงสาย 2392 สายร้อยเอ็ด – ปทุมรัตน์ ห่างจาก
อำเภอจตุรพักตรพิมาน 11 กิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดกับตำบลเมืองหงส์และตำบลหนองผือ อำเภอจตุรพักตรพิมาน

จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดกับตำบลโนนสว่าง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออก ติดกับตำบลอีจ้อง และตำบลหนองผือ อำเภอจตุรพักตรพิมาน

จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดกับตำบลลิ้นฟ้า อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด และ

ตำบลประชาพัฒนา อ. วาปีปทุม จ. มหาสารคาม

2.2 เนื้อที่ ตำบลคูน้อย มีพื้นที่ประมาณ 49.63 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 31,018 ไร่

2.3 ภูมิประเทศ โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง ดินมีลักษณะเป็นดินร่วนปนทราย

2.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนา

2.4.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1) ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กภายในหมู่บ้านทุกหมู่บ้านและเชื่อม

ระหว่างตำบล

2) ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน-ตำบล

3) สร้างถนนดิน ปรับปรุงซ่อมแซมถนนดินให้ทุกหมู่บ้าน เพื่อการ

คมนาคมและการเกษตร

4) จัดให้มีไฟฟ้าในหมู่บ้านในพื้นที่ที่เสี่ยงภัยอันตรายให้ครบทุกหมู่บ้าน

ภายในตำบล

5) จัดให้มีการปรับปรุงบำรุงรักษาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้มี

อย่างทั่วถึง

6) จัดหางบประมาณสร้างถนนลาดยาง เชื่อมระหว่างหมู่บ้าน - ตำบล

7) จัดสร้าง ร่องระบายน้ำ สะพาน ท่อลอดเหลี่ยม ตามลำห้วย และลำคลอง

8) ประชาชนภายในตำบลมีสถานที่ออกกำลังกายอย่างทั่วถึง ก่อสร้างอาคาร

ที่ทำงานและอื่น ๆ

2.4.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

1) ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้แก่กลุ่มต่าง ๆ

ในหมู่บ้านตำบลอย่างต่อเนื่อง

2) จัดหางบประมาณเพื่อส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรทุกหมู่บ้านภายใน

ตำบล

3) จัดหางบประมาณเพื่อจัดซื้อวัคซีนเพื่อป้องกัน โรคระบาดของสัตว์

4) จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เพื่อการเกษตร

5) ส่งเสริมสนับสนุนหมู่บ้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง

2.4.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม

1) มุ่งเน้นการป้องกัน โดยพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชน และส่งเสริมสุขภาพอนามัยชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน

2) สนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

3) ส่งเสริมกิจการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา ผู้ด้อยโอกาสทางสังคมและการสังคมสงเคราะห์

4) สนับสนุนการจัดให้มีและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน

2.4.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและการกีฬา

1) ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ได้อย่างเพียงพอทั่วถึงและได้มาตรฐาน

2) ส่งเสริมเพิ่มช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน

3) ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาให้สอดคล้องและสามารถตอบสนองต่อความต้องการชีวิตแบบวิถีชุมชน

4) สืบสานจารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามให้คงอยู่คู่กับท้องถิ่นตลอดไป

5) เสริมสร้าง สนับสนุนและส่งเสริมให้เยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรม ดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบันอย่างรู้เท่าทันและมีความสุขตามวิถีไทย

6) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีมาตรฐานเป็นศูนย์ต้นแบบ

2.4.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านแหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อม

1) ก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซมฝายน้ำล้น ขุดลอกลำห้วย ขุดเจาะบ่อบาดาล

2) ปลุกจิตสำนึกแก่ประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและแหล่งน้ำให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนมากที่สุด

3) ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมแหล่งน้ำและทรัพยากรธรรมชาติ

2.4.7 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองการบริหาร

1) จัดฝึกอบรมให้ความรู้คณะผู้บริหาร พนักงานส่วนตำบล พนักงานจ้าง สมาชิกสภา อบต. รวมถึงกรรมการหมู่บ้าน เยาวชน และประชาชนภายในตำบล

2) การพัฒนาการบริหารจัดการในสำนักงาน

3) ส่งเสริมประชาชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

3. องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำใส

3.1 ที่ตั้ง

ตำบลน้ำใสเป็นหนึ่งในสิบสองตำบลของอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณ 8 กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวจังหวัดร้อยเอ็ดโดยทางถนนปีพมานนท์ ประมาณ 18 กิโลเมตร

3.2 เนื้อที่ ตำบลน้ำใสมีขนาดเนื้อที่ประมาณ 16.75 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 10,468.75 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลสะอาดสมบูรณ์และตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลคงแดงและตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลคงแดง อำเภอจตุรพักตรพิมาน และตำบลแคนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลโคกล่ามและตำบลหัวช้าง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3 ลักษณะภูมิประเทศ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบโล่ง เหมาะกับการทำเกษตรกรรม มีแหล่งน้ำที่สำคัญคือ ห้วยกุดน้ำใสหนองขุมดิน หนองทุ่ม หนองแกและหนองนกเขียน

3.4 จำนวนหมู่บ้านและประชากร จำนวนหมู่บ้านในเขตตำบล มีจำนวน 10 หมู่บ้าน จำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,177 คน แยกเป็นชาย 2,614 คน หญิง 2,563 คน

3.5 ยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนา

3.5.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- 1) แนวทางที่ 1 ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงถนน สะพาน ทางเท้า
- 2) แนวทางที่ 2 ขยายเขตไฟฟ้า ติดตั้งและซ่อมแซมระบบไฟฟ้าสาธารณะ
- 3) แนวทางที่ 3 ก่อสร้าง ต่อเติม ปรับปรุง บำรุงรักษาระบบประปาหมู่บ้าน
- 4) แนวทางที่ 4 ก่อสร้าง ปรับปรุง ภาชนะเก็บน้ำและพัฒนาแหล่งน้ำ

ธรรมชาติ

5) แนวทางที่ 5 พัฒนาระบบจราจร

3.5.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

1) แนวทางที่ 1 สนับสนุนและส่งเสริมอาชีพ การสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับประชาชน

2) แนวทางที่ 2 ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรอินทรีย์

3) แนวทางที่ 3 พัฒนาและส่งเสริมการตลาดสำหรับสินค้าทั่วไปและผลิตภัณฑ์ชุมชน

3.5.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1) แนวทางที่ 1 ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2) แนวทางที่ 2 ส่งเสริมสืบสานจารีตประเพณี ศาสนา และวัฒนธรรมอันดีให้คงอยู่กับท้องถิ่นสืบไป

3.5.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

1) แนวทางที่ 1 ส่งเสริมสุขภาพอนามัยชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

2) แนวทางที่ 2 สนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสพติด และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

3) แนวทางที่ 3 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสในสังคม

4) แนวทางที่ 4 ส่งเสริมการออกกำลังกาย การกีฬาและนันทนาการ

5) แนวทางที่ 5 ส่งเสริมและสนับสนุนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า

6) แนวทางที่ 6 การจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลให้มีประสิทธิภาพ

3.5.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหาร

1) แนวทางที่ 1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

2) แนวทางที่ 2 พัฒนาการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารของประชาชน

3) แนวทางที่ 3 พัฒนาศักยภาพผู้นำ กลุ่มมวลชนในการบริหารจัดการชุมชน

4) แนวทางที่ 4 ปรับปรุงและพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากร

5) แนวทางที่ 5 ปรับปรุง พัฒนาและจัดให้มีเครื่องมือ เครื่องใช้และสถานที่ปฏิบัติงานให้ทันสมัย สะดวก เอื้อต่อการให้บริการประชาชน

4. องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสังข์

4.1 ที่ตั้ง ตำบลป่าสังข์ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอจตุรพักตรพิมาน ระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลดงแดง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลหนองแวง อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลหนองผือ อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลดงกลาง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

4.2 เนื้อที่ ตำบลป่าสังข์มีเนื้อที่ทั้งหมด 29.17 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 18,226 ไร่

4.3 ภูมิประเทศ ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ดอนและราบ ดิน โดยทั่วไปเป็นดินร่วนปนทราย

4.4 จำนวนหมู่บ้าน

จำนวนหมู่บ้านในเขต อบต. เต็มทั้งหมู่บ้าน 14 หมู่

จำนวนประชากร 5,855 คน แยกเป็น ชาย 2,902 คน หญิง 2,953 คน

ความหนาแน่นเฉลี่ย 206 คน/ตารางกิโลเมตร

จำนวนครัวเรือน 1,300 ครัวเรือน

4.5 สภาพภูมิประเทศ

สภาพโดยทั่วไปมีพื้นที่ป่าเป็นป่าเต็งรัง มีเนื้อที่ประมาณ 3,237 ไร่ ขึ้นในพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน และยังมีไม้เศรษฐกิจที่เกษตรกรปลูก ในพื้นที่เอกสารสิทธิ์ของตนเอง ประมาณ 320 ไร่ ซึ่งพื้นที่ป่าไม้ตำบล เกษตรกรจะนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในเรื่องไม้ฟืน และอาหารป่า เช่น เห็ด หน่อไม้

4.6 วิสัยทัศน์

“เป็นองค์กรหลักในการพัฒนาตำบล ในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ สังคม ด้วยการจัดการที่ดีเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชน”

4.7 พันธกิจ

4.7.1 จัดให้มีการพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐาน

4.7.2 จัดให้มีน้ำอุปโภค บริโภค และการเกษตร

4.7.3 ส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชน

4.7.4 ส่งเสริมด้านการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

4.7.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

4.8 จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

- 4.8.1 เพื่อให้ประชาชนมีการคมนาคมที่สะดวก รวดเร็ว
- 4.8.2 จัดให้ประชาชนมีน้ำอุปโภค บริโภค
- 4.8.3 เพื่อให้ประชาชนมีน้ำเพื่อการเกษตรที่เพียงพอต่อความต้องการ
- 4.8.4 เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ และจังหวัด
- 4.8.5 เพื่อส่งเสริมเกษตรแบบพอเพียง
- 4.8.6 เพื่อส่งเสริมการปลูกข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพ
- 4.8.7 เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 4.8.8 เพื่อส่งเสริมการมีอาชีพและยกระดับรายได้ เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของ

ประชาชน

- 4.8.9 เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ แข็งแรง
- 4.8.10 เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม จารีตประเพณีอันดีงาม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตลอดจนการทำนุบำรุงศาสนา

- 4.8.11 เพื่อให้มีการจัดเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลอย่างมีประสิทธิภาพและถูก

สุขลักษณะ

5. องค์การบริหารส่วนตำบลศรีโคตร

5.1 ที่ตั้ง ตำบลศรีโคตร ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอจตุรพักตรพิมาน ระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลอื่น ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลหัวช้าง อ. จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด

ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลเหล่าหลวง อ. เกษตรวิสัย จ. ร้อยเอ็ด

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลหนองแวง อ. เกษตรวิสัย จ. ร้อยเอ็ด

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลอีง่อง อ. จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด

5.2 เนื้อที่ มีเนื้อที่ทั้งหมด 22,114 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 13,759 ไร่

5.3 ภูมิประเทศ โดยทั่วไป มีลักษณะแบบเนินลอนลาด (Rolling Hill) มีลำน้ำเสียวไหลผ่าน ในฤดูฝนมีปริมาณน้ำท่าจำนวนมาก เนื่องจากเป็นจุดรวมของลำห้วยหลายสายแต่ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ ในฤดูแล้งน้ำมักจะแห้งจนไม่เพียงพอต่อการเกษตรกรรม และอุปโภคบริโภค

5.4 จำนวนหมู่บ้านและจำนวนประชากร

จำนวนหมู่บ้านในเขต อบต. เต็มทั้งหมู่บ้าน 9 หมู่บ้าน

จำนวนประชากร 4,326 คน แยกเป็น ชาย 2,137 คน หญิง 2,189 คน

จำนวนครัวเรือน 1,117 ครัวเรือน

5.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนา

5.5.1 ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- 1) ก่อสร้างเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐาน และเชื่อมโยงกับพื้นที่ข้างเคียง
- 2) จัดวางระบบการทำผังเมืองรวม
- 3) พัฒนาระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการให้ครอบคลุมพื้นที่ในเขต อบต.ทั้งหมด และสามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่ข้างเคียงได้อย่างครบถ้วน

5.5.2 ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านเศรษฐกิจ

- 1) ส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน
- 2) ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในท้องถิ่น
- 3) สร้างเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อกับท้องถิ่นข้างเคียงเพื่อเป็นเครือข่ายในการขนถ่ายสินค้า

5.5.3 ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านสังคม

- 1) เพื่อจัดสร้างสวนสาธารณะ เพื่อใช้เป็นสถานที่พักผ่อน / ออกกำลังกาย
- 2) ส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการ การกีฬา และสุขภาพอนามัยของประชาชน
- 3) ส่งเสริมการพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
- 4) ส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

5.5.4 ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านแหล่งน้ำ

- 1) สร้างแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคการให้ครอบคลุมพื้นที่ตำบล
- 2) ขุดลอกแหล่งน้ำเพื่อป้องกันการตื้นเขินของลำน้ำ
- 3) สร้างคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตร

5.5.5 ยุทธศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- 1) ส่งเสริมการรักษาความสะอาดอาคาร / สถานที่ปฏิบัติงาน
- 2) ก่อสร้างระบบการกำจัดขยะมูลฝอยแบบครบวงจร
- 3) ปรับปรุงภูมิทัศน์ในเขต อบต.
- 4) ส่งเสริม สนับสนุนร่วมถึงแรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงปัญหาอันเนื่องมาจากการขาดป่าไม้

5.5.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารจัดการที่ดี

- 1) เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของ อบต.
- 2) ปรับปรุงและพัฒนาบุคลากร
- 3) ปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงาน / เครื่องมือเครื่องใช้และสถานที่
- 4) ส่งเสริมการปฏิบัติงานให้มีความ โปร่งใส ปราศจากการทุจริตและ

ปฏิบัติงาน

ประพุดติมิชอบ

6. องค์การบริหารส่วนตำบลอึ่งอ่อง

ตำบลอึ่งอ่องห่างจากตัวอำเภอจตุรพักตรพิมาน ระยะทางประมาณ 9 กิโลเมตร
ใช้เส้นทางติดต่อถนนสายลาดยางอึ่งอ่อง - บ้านหนองตอ - อำเภอจตุรพักตรพิมาน

6.1 ที่ตั้ง

ทิศเหนือ	ติดกับ	ตำบลหนองตอ	อำเภอจตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด
ทิศใต้	ติดกับ	ตำบลเหล่าหลวง	อำเภอเกษตรวิสัย จ.ร้อยเอ็ด
ทิศตะวันออก	ติดกับ	ตำบลศรีโคตร	อำเภอจตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	ติดกับ	ตำบลคู่น้อย	อำเภอจตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด

6.2 เนื้อที่ มีเนื้อที่ทั้งหมด 44.29 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 27,683 ไร่

6.3 ภูมิประเทศ เป็นที่ราบลุ่ม เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตรประมาณ 17,136 ไร่

6.4 การปกครอง จำนวนหมู่บ้านและประชากร เป็นหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมด จำนวน 9 หมู่บ้าน

6.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนา

6.5.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐาน

1) ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กภายในหมู่บ้าน เชื่อมระหว่างหมู่บ้าน
เชื่อมตำบล

2) สร้างถนนดินให้ทุกหมู่บ้าน เพื่อการคมนาคมและการเกษตร

3) จัดให้มีไฟฟ้าในหมู่บ้านในพื้นที่เสี่ยงภัยอันตรายให้ครบทุกหมู่บ้าน

ภายในตำบล

4) ขยายเขตไฟฟ้าแรงต่ำลงสู่พื้นที่สาธารณะและพื้นที่การเกษตรให้ครบทุก

หมู่บ้าน

5) จัดหางบประมาณสร้างถนนลาดยาง เชื่อมระหว่างหมู่บ้าน - ตำบล

- 6) จัดสร้าง สะพาน บล็อก ตามลำห้วย และลำคลอง
- 7) จัดหาน้ำดื่ม น้ำใช้ให้เพียงพอครบทุกหมู่บ้าน
- 8) ทุกหมู่บ้านต้องมีไฟฟ้าใช้ครบทุกครัวเรือน
- 9) ขุดลอกแหล่งน้ำเพื่อผลิตน้ำประปา น้ำใสให้ทุกหมู่บ้านภายในตำบล

6.5.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

- 1) ส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในตำบล
- 2) ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น

- 3) ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของจังหวัด

6.5.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการกีฬา

- 1) จัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการศึกษาทุกระดับทุก โรงเรียนภายใน

ตำบล

- 2) จัดงบประมาณอาหารเสริม อาหารกลางวัน และนม ให้เพียงพอแก่เด็ก

นักเรียนทุก โรงเรียน

- 3) จัดหาทุนเพื่อการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่เรียนดีแต่ยากจนให้ทุก

โรงเรียนภายในตำบล

- 4) ส่งเสริมและยกระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและมีมาตรฐาน

เทียบเท่าระดับอำเภอ

- 5) จัดหางบประมาณเพื่อการบำรุงส่งเสริมสนับสนุนอนุรักษ์ศาสนา

วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นตามฮีต 12 คอง 14 อย่างยั่งยืนและถาวร เช่น งานประเพณีลอยกระทง ประเพณีทอดเทียนรวม เข้าปรีวาสกรรม บุญสะแหวด บุญบั้งไฟ การร้องสรภัญญะ รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ

- 6) จัดหาและสนับสนุนอุปกรณ์กีฬาให้แก่เยาวชนภายในตำบล

- 7) จัดสร้างสนามกีฬาภายในตำบล โดยโครงการหนึ่งสนามหนึ่งตำบล

- 8) สนับสนุนการแข่งขันกีฬาทุกระดับภายในตำบล

6.5.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

- 1) ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้แก่กลุ่มต่าง ๆ

ในหมู่บ้านตำบลอย่างต่อเนื่อง

- 2) พัฒนาสนับสนุนส่งเสริมสินค้า OTOP หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

3) ส่งเสริมสนับสนุน โรงงานอุตสาหกรรมในตำบล เพื่อให้ประชาชนได้มี
งานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น

4) จัดหางบประมาณเพื่อส่งเสริมสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรทุกหมู่บ้าน
ภายในตำบล

5) พัฒนาและขุดลอกแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

6) จัดหางบประมาณก่อสร้างฝายกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตร และเพื่อเลี้ยง
สัตว์

7) จัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิให้แก่เกษตรกรทุกหมู่บ้านภายในตำบล

8) สนับสนุนงบประมาณให้แก่โรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพภายในตำบล

9) ส่งเสริมสนับสนุนการเลี้ยงสัตว์ทุกหมู่บ้านภายในตำบล

10) จัดหางบประมาณเพื่อจัดซื้อจัดหาวัคซีน เพื่อป้องกัน โรคระบาด

ของสัตว์

11) ส่งเสริมสนับสนุนการปลูกหญ้าเพื่อเลี้ยงสัตว์

6.5.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม

1) จัดหางบประมาณเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนชรา ผู้พิการ ผู้ป่วย โรคเอดส์
และผู้ด้อยโอกาส

2) อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการขุดคลองรอบป่าที่สาธารณะ
เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าสาธารณะ

3) จัดทำโครงการปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมของพื้นที่
สาธารณะภายในตำบล

4) ดูแลรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติทุกแห่งในตำบล

5) สนับสนุนส่งเสริมการสร้างสุขภาพดีถ้วนหน้า เพื่อให้ร่างกายแข็งแรง
และต่อต้านยาเสพติด

6.5.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านอื่น ๆ

1) เพิ่มบุคลากรเพื่อรับผิดชอบงานพัฒนาต่าง ๆ เป็นการเฉพาะด้าน
ประสานทุกหน่วยงานในตำบล โดยมี อบต. เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาตำบล

2) จัดหางบประมาณในการฝึกอบรมกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน
กลุ่มเกษตรกร กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มตำรวจอาสา กลุ่ม อสม. และคณะกรรมการหมู่บ้าน

ตารางที่ 1 สรุปข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

องค์การบริหาร ส่วนตำบล	ข้อมูลทั่วไป			ยุทธศาสตร์ การพัฒนาที่สำคัญ
	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน พื้นที่ (ตร.กม.)	จำนวน ประชากร (คน)	
1. องค์การบริหารส่วนตำบล ดงกลาง	10	35.85	5,889	ปรับปรุงด้านโครงสร้าง พื้นฐาน ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ
2. องค์การบริหารส่วน ตำบลคู่น้อย	14	49.63	7,330	พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมการศึกษา พัฒนา สิ่งแวดล้อม
3. องค์การบริหารส่วนตำบล น้ำใส	10	16.75	5,563	พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การจัดสวัสดิการสังคม
4. องค์การบริหารส่วนตำบล ป่าสังข์	14	29.17	5,855	พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา ส่งเสริมการสร้าง อาชีพ
5. องค์การบริหารส่วนตำบล ศรีโคตร	9	22.11	4,326	พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมการสร้างอาชีพ
6. องค์การบริหารส่วนตำบล อึ่งอึ่ง	9	44.29	4,780	พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ
รวม	66	197.60	33,743	

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

พระมหาธรรมรัตน์ ธรรมยาฤทธิ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองหนองคาย เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองหนองคาย จำแนกตามอาชีพ การศึกษา และอายุ ผลการศึกษา พบว่าระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนที่มีต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำแนกตามอาชีพ การศึกษา และอายุ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จักรภัทร ชารีคำ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการปฏิบัติงาน ตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามจำแนกตามเพศ และอายุ พบว่า ประชาชนที่มีเพศอายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ เมื่อจำแนกตามอาชีพของประชาชน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม การจัดการทำแผนพัฒนาตำบล อบต. ควรจะต้องทำแผนพัฒนาตำบลให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ อบต. ควรมีการประชาสัมพันธ์การทำงานของ อบต. และควรรายงานสรุปผลการดำเนินงานตลอดจนงบประมาณรายรับ-รายจ่าย ไว้ในที่เปิดเผยให้ประชาชนเข้ามาติดตามตรวจสอบได้

ฉลองนพ อัมพรัตน์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยการปฏิบัติงานตามหลัก
 ธรรมนูญของเทศบาลตำบลกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของบุคลากรใน
 หน่วยงานที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า
 การปฏิบัติงานตามหลักธรรมนูญ โดยรวมตามหลักธรรมนูญอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบ
 ระดับการปฏิบัติงานตามหลักธรรมนูญของเทศบาลตำบลในเขตอำเภอกมลาไสย จังหวัด
 กาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของบุคลากรในหน่วยงานที่มีเพศ และระดับการศึกษา มีการ
 ปฏิบัติงานตามหลักธรรมนูญแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น
 บุคลากรในหน่วยงานที่มีอายุ และประสบการณ์ทำงานแตกต่างกันมีการปฏิบัติงานตามหลักธรรมนูญ
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บวร วิเศษสุนทร (2550 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำ
 หลักธรรมนูญมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายพบว่าความ
 คิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมนูญมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอ
 เมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อ
 การนำหลักธรรมนูญมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามเพศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน
 จำแนกตามอายุ และการศึกษา โดยรวมมีความแตกต่างกัน ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการ
 นำหลักธรรมนูญมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย คือ
 ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบ
 การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้อย่างสะดวก ควรมีกิจกรรมหรือโครงการให้
 ประชาชนได้ร่วมความคิดเห็นแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการ
 สืบสวนความคิดเห็นของประชาชน เพื่อนำไปเป็นข้อมูลสำคัญต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนา
 ชุมชน ผู้มีอำนาจในการตรวจสอบต้องดำเนินตามความคิดเห็นของประชาชนทุกคน ผู้บริหารควร
 บริหารอย่างมีภาวะผู้นำอย่างสมบูรณ์

ถนอมจิต ชนะบุญ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามหลักธรรมนูญ
 ของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามพบว่า

1. ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมนูญของเทศบาลเมืองมหาสารคาม
 อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับ
 ปานกลางและจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากจำนวน 1 ด้าน คือ ด้านหลักความคุ้มค่า และ
 อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 5 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ หลักการมีส่วนร่วม
 หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบและหลักความโปร่งใส

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชนจำแนกตามอายุ พบว่าโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้ ควรมีการเผยแพร่กฎหมายระเบียบ ข้อบังคับหรือเทศบัญญัติให้มากยิ่งขึ้น เช่น การปิดประกาศไว้ทุกชุมชน การจัดอบรมให้ทุกชุมชน ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างเสมอภาค ควรเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างให้ประชาชนทราบมากยิ่งขึ้น ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างมากยิ่งขึ้น ควรจัดระบบการให้บริการประชาชนโดยจัดแบ่งหน้าที่และครอบครัวรับผิดชอบให้ชัดเจน และควรมีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณให้เข้มงวดมากขึ้น

จันทรมงคล พันธุ์พาณิชย์ (2553 : 76) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลิ้นฟ้า อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลิ้นฟ้า อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 6 ด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้แก่ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความร่วมมือ ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความคุ้มค่า

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลลิ้นฟ้า อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการหมู่บ้าน จำแนกตามประเภทของคณะกรรมการ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามหมู่บ้านที่อยู่อาศัย พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สันติ ไชยมหา (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม พบว่า

1. การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักนิติธรรม และด้านหลักความร่วมมือ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของประชาชน จำแนกตามสถานภาพโดยรวมและจำแนกเป็นรายค้ำพบว่า ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลไชยบุรี อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม สรุปได้ดังนี้ ควรประชาสัมพันธ์ข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้ประชาชนทราบเป็นระยะ ควรใช้หลักพระศาสนาในการบริหารงานควรมีคณะกรรมการจากประชาชน ตรวจสอบการดำเนินงาน โดยเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐาน และควรบริหารงานให้คุ้มค้ำกับงบประมาณ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

พัคแนม (Putnam, 1993 :156-162) ทำการวิจัยการปกครองท้องถิ่นในอิตาลี พบว่าแม้ในประเทศเดียวกันมีกฎหมายและ การกระจายอำนาจเหมือนกัน แต่การบริหารท้องถิ่นภาคใต้ของอิตาลีกลับมีปัญหาอิทธิพลและการทุจริตมาก ผิดกับการปกครองท้องถิ่นทางตอนเหนือที่ประสบความสำเร็จสูงกว่าและมีการทุจริตน้อยมาก โดยพัคแนมได้แสดงผลการวิจัยไว้ว่า ความสัมพันธ์แนวราบที่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มและบุคคลต่าง ๆ ตลอดจนความร่วมมือและความเข้มแข็งของกลุ่มประชาคมในภาคเหนือทำให้การบริหารท้องถิ่นภาคเหนือของอิตาลีทั้งในการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนตลอดจนธรรมาภิบาลดีกว่าในภาคใต้ซึ่งมีความสัมพันธ์แบบแนวตั้งระหว่างเจ้าพ่อ หรือผู้มีอิทธิพล กับบริวารและคนในท้องถิ่น

บลูแมล (Blumael, 2000 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ความร่วมมือระหว่างนักสังคมสงเคราะห์และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ (ประเทศเคนยา) งานวิจัยนี้พบว่า หลักธรรมาภิบาลมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อความร่วมมือ ต่องานความช่วยเหลือระหว่างประเทศของนักสังคมสงเคราะห์เหล่านี้ในประเทศเคนยาก็คือ ความสามารถของนักสังคมสงเคราะห์ในการเข้าถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และรวมไปถึงการปรับตัวเข้าหากันเพื่อที่จะสร้างความร่วมมือเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ท้ายที่สุดนักสังคมสงเคราะห์ จากความร่วมมือกันระหว่างประเทศที่มีจำนวนมากในประเทศเคนยา ยังก่อให้เกิดการสร้างสภาพสังคมใหม่ ๆ โดยการนำกิจกรรมและความมีส่วนร่วมต่าง ๆ เข้ามาเป็นปัจจัยในการเชื่อมต่อ

อาซามัท (Azamat, 2002 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย Good governance and market-based : a study of Bangladesh ผลการวิจัยพบว่า ธรรมาภิบาลได้รับการพิจารณาว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อใช้พัฒนาประเทศกำลังพัฒนา ตัวชี้วัดทั้ง 6 อย่างของหลักธรรมาภิบาลทำให้

ทราบว่าธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดซึ่งหลักการเหล่านี้กระจายไปทั่วไป โดยเฉพาะหลักความรับผิดชอบหลักการที่ทำให้เกิดเสถียรภาพทางการเมือง การละการละเมิดสิทธิมนุษยชน การเพิ่มประสิทธิภาพของรัฐบาลการมีหลักนิติธรรมที่ใช้ควบคุมการคอร์ปชั่น

การวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า การขาดหลักธรรมาภิบาลส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและความยั่งยืนในเรื่องของการปฏิบัติตลอดภายในประเทศ ซึ่งการดำเนินงานโดยภาคเกษตรกรรมของบังกลาเทศ การปฏิบัติครั้งนี้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการได้รวบรวมผลิตภัณฑ์ข้าว และปรับปรุงเงื่อนไขหลาย ๆ อย่างเกี่ยวกับข้าวเพื่อให้เกษตรกรได้เพิ่มรายได้ผลผลิตทางการเกษตรมากขึ้น อย่างไรก็ตามปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นในเร็ว ๆ นี้ก็คือการขยายผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพต่ำ และผลิตผลทางการเกษตรต่ำกว่ามาตรฐาน บางครั้งก็มีราคาสูงกว่าที่ควรจะเป็น ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะทำให้ลายแนวทางการปฏิรูปครั้งนี้ แต่ก็ยังเป็นการทำลายความมั่นคงอีกด้วยและนอกจากนั้นแล้วก็ยังพบอีกว่าปัญหาหลาย ๆ อย่างนี้ก็เกิดมาจากขาดหลักนิติธรรมและการควบคุมตรวจสอบการคอร์ปชั่นของเจ้าหน้าที่และรวมถึงการนำหลักทั้ง 6 ประการของธรรมาภิบาลมาใช้

แนนดา (Nanda. 2003 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง ธรรมาภิบาล ผลการวิจัยพบว่า ยังไม่มีการสร้างธรรมาภิบาลตามความหมายอย่างแท้จริง ตลอดระยะเวลา ค.ศ. 1980 -1990 บรรดาประเทศหรือสถาบันที่ให้การสนับสนุนมีแนวโน้มว่าจะให้การช่วยเหลือการปฏิรูปประเทศที่รับการช่วยเหลือเหล่านั้นเพิ่มมากขึ้นแต่ส่วนใหญ่แล้วประเทศผู้รับการช่วยเหลือยังขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายในครั้งนี้ และในอนาคตอันใกล้นี้การให้ความช่วยเหลือเริ่มปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้วก็ยังไร้ผลและยังมีการเลือกปฏิบัติอยู่ตามที่เรารู้จักกัน ปัญหาเหล่านี้ประเทศที่ให้การช่วยเหลือจะเรียกร้องให้ประเทศที่รับการช่วยเหลือแสดงปัญหาที่ยุ่งยากในการปฏิรูปเศรษฐกิจและสังคม ให้ที่ประชุมได้รับทราบเพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงและนำไปสู่การแก้ไข จากการวิจัยได้พบว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับประเทศที่รับการช่วยเหลือคือ ไม่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน และพอจะเป็นมาตรฐานในการตัดสินใจดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ได้ ซึ่งจะรวมถึงการขาดเสถียรภาพทางการเมือง หลักกฎหมาย หลักการควบคุมการทุจริตและหลักความรับผิดชอบที่ยังไม่มีผลในทางปฏิบัติและการศึกษาวิจัยยังพบอีกว่าถึงแม้จะมีการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลในประเทศกำลังพัฒนา แต่ระดับความยากจนของประเทศเหล่านั้นก็ยังมีสูงอยู่ ตลอดจนการบริหารงานที่ไร้ประสิทธิภาพก็ยังเป็นประเด็นปัญหาหลักในการใช้หลักธรรมาภิบาลในองค์กร ซึ่งจะเชื่อมโยงไปหาประชาชนและการเลือกปฏิบัติเป็นเรื่องที่แก้ไขยากพอสมควร เพราะเป็นเรื่องบริบททางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ของประเทศที่รับการช่วยเหลือ

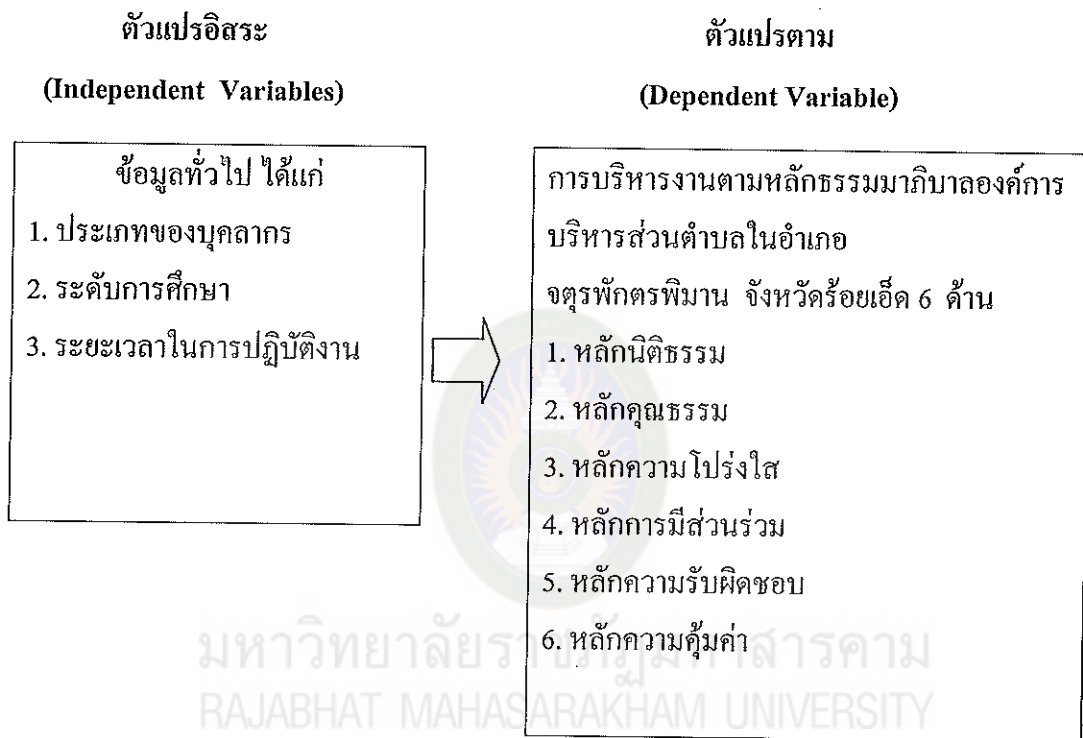
คราค (Clark. 2001 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการกระจายอำนาจการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศกานา พบว่าในประเทศที่ด้อยพัฒนาการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยได้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น โดยประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นทำให้เกิดกลยุทธการพัฒนาที่เป็นจริงเป็นจัง มีการปรับตัวในการปฏิบัติต่าง ๆ ของท้องถิ่น โดยใช้หลักธรรมาภิบาลให้เหมาะสมกับท้องถิ่นจนถือเป็น กุญแจสำคัญในการใช้หลักธรรมาภิบาลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นแต่ยังคงมีปัญหายังคงอยู่จากการที่ยังคงมีการถือพรคถือพวก

คิมเมท (Kimmet. 2005 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในระบบการเมืองการปกครองในอาเซียน 4 ประเทศ

งานวิจัยนี้พบว่าในประเทศที่พัฒนาแล้วหลักธรรมาภิบาลถูกนำไปใช้ในเชิงของกลยุทธ์ทางการเมืองมากกว่าการนำเนื้อหาสาระไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยนี้เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 4 ประเทศ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ ไทย มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โดยพิจารณาเป็นประเทศไปและเปรียบเทียบกับกรณีศึกษา โดยศึกษาว่าประเทศเหล่านี้มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้อย่างไรบ้าง รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของหลักธรรมาภิบาล ในการเลือกตั้งในปี 2004 ซึ่งพบว่า หลักธรรมาภิบาลได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางและเป็นประเด็นสำคัญในการปฏิรูปรูปแบบการปกครอง นอกจากนั้นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้กล่าวมานี้ยังได้เรียนรู้ในการนำหลักธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาการเมืองการปกครอง โดยเน้นการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้พัฒนาบ้านเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานะที่บ้านเมืองมีความแน่นอนและเศรษฐกิจค้ำขันเพื่อเป็นรูปแบบและเป็นหนทางในการบริหารประเทศใหม่ ๆ เนื่องจากหลักธรรมาภิบาลช่วยสนับสนุนการเมือง การปกครอง ซึ่งแนวคิดของหลักธรรมาภิบาลที่มาจากชาติตะวันตก ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบการบริหารใหม่ ๆ และก่อให้เกิดการพัฒนาทางประชาธิปไตย ซึ่งนั่นก็คือหนึ่งในจุดประสงค์สำคัญของหลักธรรมาภิบาลนั่นเอง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิด ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ดังนี้

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย